

Izvedbeni elementi kazališnog kostima - skripta za studente Kazališne režije i radiofonije

Sušac, Irena

Educational content / Obrazovni sadržaj

Publication status / Verzija rada: **Accepted version / Završna verzija rukopisa prihvaćena za objavljivanje (postprint)**

Publication year / Godina izdavanja: **2022**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:205:656636>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Academy of Dramatic Art - University of Zagreb](#)

IRENA SUŠAC, izv. prof. art.

**IZVEDBENI ELEMENTI
KAZALIŠNOG KOSTIMA**

**SKRIPTA ZA STUDENTE PRODUKCIJE
SCENSKIH I IZVEDBENIH UMJETNOSTI**

**AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

SADRŽAJ

1. PRODUKCIJA KAZALIŠNOG KOSTIMA.....	3
1.1. Produkcijsko planiranje.....	3
1.2. Put od skice do realizacije kostima.....	4
1.3. Službe kostimske opreme.....	6
1.4. Vremensko i finansijsko planiranje izvedbe kostimografije.....	10
1.4.1. Norma za izvedbu osnovnih elemenata ženskog kostima.....	11
1.4.2. Norma za izvedbu osnovnih elemenata muških kostima.....	12
1.5. Osnovne vrste tkanina.....	13
1.6. Primjeri osnovnih tkanina, boja i uzoraka kroz povijest.....	17
2. IZVEDBENI ELEMENTI STILSKOG KOSTIMA.....	31
2.1. STARI VIJEK.....	32
2.1.1. Egipat	32
2.1.2. Babilon – Asirija – Perzija	42
2.1.3. Antička Grčka	51
2.1.4. Antički Rim.....	62
2.2. SREDNJI VIJEK.....	69
2.2.1. Rani srednji vijek	69
2.2.2. Romanika	71
2.2.3. Gotika	75
2.3. NOVI VIJEK.....	81
2.3.1. Renesansa (pol. 15. i 16. stoljeće).....	81
2.3.2. Barok (17. stoljeće)	97
2.3.3. Rokoko (18. stoljeće)	117
2.3.4. Odjevni stilovi 19. stoljeća	136
2.3.5. Odjeća početka 20. stoljeća (1900.-1920.).....	168
3. LITERATURA.....	195

1. PRODUKCIJA KAZALIŠNOG KOSTIMA

1.1. PRODUKCIJSKO PLANIRANJE

Producent je spona između umjetničkog i tehničkog segmenta u teatru ili filmu. To je osoba koja sudjeluje u stvaranju uvjeta za događanje umjetničkog čina. To znači vremenski i financijski planirati projekt u svim njegovim segmentima, te postojeće uvjete kuće koju zastupa uskladiti s umjetničkim zahtjevima i potrebama projekta.

Kada se radi o bilo kojoj vrsti kazališnog projekta, on će se planirati u kontekstu cjelokupne naredne sezone, a producent bi trebao imati cjelovit uvid i dobro poznavati sve potrebne parametre za planiranje i vođenje projekta. To znači:

a. vremensko planiranje

- obzirom na veličinu projekta na vrijeme ugovoriti obveze autorskog tima i ostalih vanjskih suradnika
- dogovoriti pravovremenu predaju kostimografskih skica
- uskladiti potrebe projekta sa uvjetima u kući (opterećenost hladnog pogona - prije svega kostimskih radionica, obveze članova ansambla u kući, osiguravanje prostora i termina za probe, kao i posebne potrebe generalnih proba ...)

b. financijsko planiranje

- autorskih ugovora
- troškova scenografije i kostimografije
- troškove plasmana projekta na tržištu ...

Da bi se takav plan što preciznije napravio, producent treba dobro poznavati sve potrebne parametre (tehničku opremljenost kuće koju zastupa, domaće i inozemne izvore materijala za izvedbu kostima, kao i moguće vanjske suradnike, te kvalitetu i cijene njihovih usluga).

Ovdje ćemo se ograničiti na podatke vezane uz troškove i izvedbu kostimografije.

Obraditi će se svi bitni stilski kostimski periodi, s pretpostavkom da se kostimografija bazira na povijesnim formama. Pritom će se označiti i app količina tkanine potrebne za izvedbu elemenata povijesno bitnih perioda.

To je od neposredne važnosti za praksu budućih kazališnih producenata, kako bi se mogao napraviti čim precizniji plan kostimografije, pa i sezonsko planiranje ovog segmenta predstave.

1.2. PUT OD SKICE DO REALIZACIJE KOSTIMA

Nakon što pročita tekst i dogovori osnovni koncept predstave s redateljem, dramaturgom i scenografom predstave, kostimograf kreće u izradu skica. Slijede ponovni razgovori s redateljem i usklađivanje sa scenografom. Skice se po potrebi korigiraju, obično u vrijeme početnih proba s glumcima. Tada i scenograf i kostimograf donesu svoje skice i maketu, te slijedi razgovor s glumcima.

Dok je još u fazi promišljanja i izrade skica, kostimograf ima i osnovnu ideju o materijalima iz kojih će izvesti kostime. Zatim se na osnovu onoga što tržište trenutno nudi odluči koje će tkanine koristiti za pojedini kostim, te uzorke materijala priloži uz skice.

S gotovim materijalom pristupa se predaji skica u tehničkoj direkciji. Uz tehničkog direktora i kućnog kostimografa predaji skica prisustvuju i voditelji krojačkih radionica, te majstori šminke i frizure. Tada se pristupa izradi proračuna za kostime. Ovo je točka na kojoj bi producent igrao važnu ulogu. Naime, za svaki projekt predviđena su određena sredstva, koja treba usuglasiti sa zahtjevima predstave.

Proračun troškova kostimografije radi se po sljedećim stavkama:

1. Troškovi tkanine

Do njih se dolazi jednostavnim izračunom. Cijena koštanja tkanine predviđene za svaki element kostima pomnoži se s metražom potrebnom za njegovu izvedbu. Voditelji krojačnica, majstori s iskustvom i dobrim poznavanjem krojeva kostima iz svih povjesnih perioda, reći će koliko tkanine treba za pojedini kostim.

U tu kalkulaciju idu i tkanine za eventualne podsuknje, podstavu kaputa, kao i tzv. materijal za opremu kao što su konci, jastučići za ramena, flizelin za učvršćivanje tkanine itd.

2. Troškovi detalja na kostimu i eventualne obrade tkanine

U ovu stavku ulaze ukrasne trake, dugmad, čipke i sl. detalji.

Ponekad se tkanina obrađuje plisiranjem ili škrobljenjem, ili se dugmad nosi na presvlačenje, što također treba ubrojiti.

Ukoliko se kostimograf odluči na obradu tkanine bojenjem ili slikanjem, potrebno je ukalkulirati troškove tekstilnih boja i onih za tisak.

3. Troškovi obuće

Samo HNK Zagreb ima obučarsku radionicu. Ako je produkcija vezana uz ovu kuću, tada će se računati samo troškovi materijala, tj kože. Ako ne, kupovati će se ili gotova obuća (ako se radi o suvremenom kostimu) ili će ova radionica honorarno izrađivati obuću prema kostimografskoj skici (znači tu imamo i troškove honorara ovih majstora ili neke druge zanatske radionice).

4. Troškovi za perike i šminku

Oni jako variraju s obzirom na povijesni kontekst kostima. U suvremenim kostimima perike se rjeđe koriste, dok su u nekim kostimografijama nezaobilazne. Ovdje opet imamo slučaj teataru s uposlenim vlasuljarima koji sami izrađuju perike i onih drugih koji moraju naručiti izradu i platiti honorare. Materijal za izradu perika nabavlja se isključivo u inostranstvu i dosta je skup, tako da su to uvijek visoke stavke u proračunima.

Teatarska šminka također se nabavlja pretežno vani, i ona se polako nadopunjava po svakoj premijeri.

5. Troškovi za ogavlja, remenje, kacige, nakit itd.

Izrada kapa, muških i ženskih šešira, vojničkih kapa i sl. naručuje se kod specijaliziranih zanatskih radionica. Isto je s remenjem i eventualnom izradom kaciga.

Nakit se također može dati izraditi ili se kupuje gotov.

6. Ostali troškovi

U ovu stavku idu moguće kiparske usluge za izradu detalja od silikona, pleksiglasa i sl, ili pak trošak izrade različitih maski.

Također, uvijek je potrebno uračunati određenu svotu za nepredviđene i novonastale troškove (npr. moguće uništavanje kostima, potreba za novim ili dodatnim kostimima itd.).

Ukoliko se radi o samostalnoj produkciji ili manjem teatru koji nema svoje krojačnice, značajna stavka u proračunu biti će i honorari krojača. Budući da se tada u pravilu koriste usluge neke od kazališnih ili televizijskih krojačkih radionica, o tome treba prethodno napraviti dogovor s direktijom dotične kuće.

Ako se računa s korištenjem nekog od većih fundusa kostima (što je zbog financijske situacije u svim kućama dosta nepopularno), trebaju se prethodno dogovoriti uvjeti pod kojima će se eventualna posudba izvršiti (fundusi nacionalnih kuća i televizija te fundus Jadran filma - osobito za uniforme).

1.3. SLUŽBE KOSTIMSKE OPREME

To su svi umjetnički i tehnički tj. zanatski kadrovi koji sudjeluju u izvedbi i održavanju kostima. Sve nacionalne kuće (HNK u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Osijeku i Varaždinu) kao i veći teatri (zagrebački GDK Gavella i GK Komedija), Hrvatska televizija i Jadran film imaju svoje radionice za izvedbu kostima koje veličinom i opremljenošću osciliraju obzirom na produkcijske zahtjeve tih kuća. Teatri koji uz dramski repertoar njeguju operu i balet imaju najveće pogone i adekvatan fundus kostima. HNK u Zagrebu i Jadran film u posjedu su najvećih kostimskih fundusa u Hrvatskoj.

Manji teatri i televizijske kuće ograničavaju se na eventualno zapošljavanje 1-2 garderobijera, koji ujedno brinu o skromnom fundusu, te po jednog frizera i šminkera, dok po potrebi za ostale usluge honorarno angažiraju vanjske suradnike. Samostalne produkcije, kazališni festivali i sl. koji nemaju svoje prostore, za svaki projekt angažiraju kompletan tim vanjskih suradnika.

Ovdje ćemo nabrojiti sve službe kostimske opreme, kao i adekvatne prostore za njihovo funkcioniranje:

1. Krojačke radionice

One se sastoje od voditelja-krojača muških i ženskih kostima, te ostalih krojača koji čine mušku i žensku krojačnicu, a čiji broj oscilira od 1-10 ljudi. Voditelj radionice je osposobljen za izvedbu krojeva kostima svih povijesnih perioda, on kroji i nadzire radove, te zajedno s kostimografom vodi probe kostima na protagonistima. Također je prisutan na generalnim probama, te vodi doradu i eventualne korekcije kostima.

Prostor takvih radionica treba biti svijetao i prostran, te opremljen svim strojevima i opremom potrebnom za izradu kostima.

Idealno je kada voditelji radionica imaju svoje posebne prostorije u kojima su veliki krojački stolovi, te velika ogledala s dobro postavljenom rasvjetom za probe kostima.

2. Garderoba

Garderobe se dijele na muške i ženske. Dužnost garderobijera je prije svega pomoći protagonistima pri odijevanju i presvlačenju kostima na način koji je odredio kostimograf, kao i održavanje kostima (pravovremeno slanje kostima na pranje i peglanje ili kemijsko čišćenje te vršenje sitnih popravaka na kostimu). Garderobijeri pripremaju kostim za protagonista i pospremaju ga po završetku predstave.

Prostor garderobe zahtjeva minimalno dvije (mušku i žensku), a po potrebi i više prostorija opremljenih nosačima kostima, te "pultevima" za protagoniste opremljenim velikim ogledalima s adekvatnom rasvjetom, kao i posebnu zračnu prostoriju s policama za pohranu obuće.

3. Fundus

Kada se predstava skine s repertoara, kostimi se sele u prostore fundusa.

Prostori fundusa su u svim teatrima veliki problem, jer se vremenom broj kostima povećava, a oni zahtijevaju suhe i prostrane prostore s nosačima za kostime. Takav prostor treba biti pregledan, dakle dobro osvijetljen umjetnim svjetlom (sunčano svjetlo uništava tkaninu), zračan i opremljen sredstvima za zaštitu od nametnika na tkanini. Svi kostimi pohranjeni u fundus trebaju biti kemijski očišćeni i evidentirani. Danas je moguća i kompjutorska pohrana podataka o kostimu, kao i njihov pregled putem digitalnih fotografija.

Skladištar fundusa brine o kostimima u fundusu. Fundusi su prostori u kojima se skladište kostimi koji trenutno nisu u funkciji, tj ne "igraju" ni u jednom projektu, a u svakoj većoj kući predstavljaju značajnu bazu za opremu dijela novih projekata. Skladištar treba poznavati povijesne stilove, evidentirati kostime u fundusu i vršiti eventualne posudbe kostima te brinuti o njihovom povratu. Danas su dostupni i programi za digitalnu evidenciju kostima.

Korištenje i ulaganje u fundus

U autorskim ugovorima stoji kako po izvedbi autorskog djela kazalište postaje vlasnikom izvedenih kostima. Naravno, fundus će itekako pomoći u smanjivanju budžeta budućih predstava: odijela, frakovi, kaputi, kao i ženski kostimi na kojima se mogu napraviti značajne promjene primjeri su takvih situacija. No uvijek je potrebno obavijestiti kostimografa da će se kostimi iz određene predstave koristiti u drugoj produkciji.

Međutim, postoje i kostimi koji „nose“ autorski potpis kostimografa i kao takvi su zaštićeni autorskim pravima, jer su dio povijesti hrvatske kostimografije. Takvu vrstu kostima se čuva kao umjetničku ostavštinu koja će biti dio izložbi ili muzejskih postava.

Profesionalna etika ne dopušta da se takvi kostimi „pretvore“ u autorsko djelo nekog drugog kostimografa.

Također, pri promišljanju predstave kostimograf bi trebao voditi računa i o tome da budžet predstave iskoristi i „popunjavanjem“ trenutno slabih točaka u garderobi, npr. nabavu košulja, cipela, čizmi, perika i sl., kako bi se ovi uvijek potrebni, a potrošni dijelovi kostima, svako malo osvježili novim zalihama.

4. Vlasuljarne i šminka

Kazališni vlasuljari, šminkeri i maskeri trebaju također biti poznavatelji kako povijesnih perioda iz aspekta frizure i šminke, tako i njihovu prilagodbu mediju (kazalište, ili film i TV). U dobroj suradnji s kostimografom, oni su ti koji će vanjskim efektima uvelike pomoći protagonistu pri stvaranju karaktera.

Vlasuljari moraju biti osposobljeni ne samo za izradu frizura, već i perika, umjetnih brada i brkova. Šminkeri i maskeri će svojom vještinom dati novi karakter licu, a po potrebi i dodavati umjetnu krv, brazgotine i sl.

Prostor koji je potreban je barem 1-2 velike prostorije s velikim, precizno osvijetljenim ogledalima, te ormarima za pohranu šminke, perika i ostalog materijala. Vlasuljarna mora raspolagati i opremom za pranje i sušenje kose.

5. Obučar

Kazališni obučari su zanatlije koji posjeduju znanja i vještine, kao i potrebne materijale (različite forme kalupa, potpetica, ukrasa...) za izradu obuće svih povijesnih perioda, te specifične obuće za plesače. Nažalost zbog propadanja ovog zanata, jedino HNK u Zagrebu ima obučarsku radionicu. No uvijek se može računati i na obučare koji su spremni da u suradnji s kostimografom ovladaju i ovim znanjem.

Prostor ovih radionica također treba biti prostran, svijetao i prije svega zračan zbog intenzivnog mirisa ljepila za kožu, te opremljen potrebnim strojevima.

6. Kitničari

Kitničarstvo je zanat koji se bavi izradom svih vrsta kostimografskih dodataka - *accessoira* (oglavlja, torbice, nakit, ukrasi i sl.). Ovdje je prisutan isti problem kao i s obučarima, pa samo HNK u Rijeci ima zaposlenu kitničarku. Rješenje u drugim kazalištima je angažiranje vanjskih suradnika ili kupovina gotovih proizvoda.

Prostor ovakve radionice je svijetla soba s potrebnom opremom (npr. kalupi za šešire, razne čipke, ukrasi i sl.)

7. Rekvizita

Rekvizita prvenstveno spada pod resor scenografije, međutim postoji i segment koji se naziva kostimska rekvizita. Tu spadaju različiti predmeti koje uz kostim nose protagonisti (torbice, koferi, štapovi, suncobrani, naočale, i sl), a za čije je održavanje zadužen rekviziter.

Prostor rekvizite mora biti prostran, kako bi zaprimio i krupniju scensku rekvizitu, te opremljen ormarima i pretincima za preglednu pohranu i najsitnijih dijelova kostimske rekvizite.

8. Oružar

U većim teatrima s opernom produkcijom angažiran je oružar, osoba koja brine o povijesnim oklopima, kacigama, mačevima i svim ostalim vrstama oružja.

Prostor ovakvog fundusa treba biti prostran zbog veličine tih predmeta.

Navedene službe su pod nadležnošću **tehničkog direktora**, a pod umjetničkim vođenjem kostimografa.

Kostimograf skice izrađuje u svom atelieru, te svakodnevno kontrolira njihovu izvedbu u radionicama. Svaki veći teatar trebao bi imati i prostor **bojadisaone**, koji kostimografu omogućava ručnu obradu tkanine bojenjem, slikanjem ili štampanjem. Takav prostor treba imati velik stol, kadu, stroj za pranje rublja, te boje za slikanje, štampanje i pigmente za bojenje tkanine.

Kostimograf u većim projektima može angažirati i **asistenta**, a na filmu postoji i još jedno zvanje, a to je **kostimer**. Zbog obima posla na filmu, kostimer je veza između kostimografa i garderobijera, dakle osoba koja samostalno odijeva statiste u velikim scenama i koja u suradnji s organizatorom i skriptom vodi računa o organizaciji kostimiranja obzirom na raspored snimanja i vezne scene.

Osnovni materijal za izvedbu kostima jest tkanina. **Izvori nabave tkanina** mogu biti veleprodaje i maloprodaje na domaćem i inozemnom tržištu. Producent bi morao raspolagati svim tim podacima, kao i izvorima za nabavu šminke i perika. Dobrim kontaktima i eventualnim povoljnim ugovorima o suradnji mogu se značajno smanjiti troškovi kostima. Isto se odnosi i na sve vrste prethodno navedenih zanata, tj. mogućih vanjskih suradnika.

1.4. VREMENSKO I FINANCIJSKO PLANIRANJE IZVEDBE

KOSTIMA

Produkcijsko planiranje cjelokupnog repertoara za sezonu mora počivati na što preciznijim podacima o svim projektima. Ovisno o veličini i zahtjevnosti pojedinog projekta potrebno je moći što realnije procijeniti vrijeme potrebno za njegovu izvedbu, kao i potrebni budžet za opremu.

Tempo rada na kostimu značajno ovisi o broju zaposlenih krojača.

Nacionalne kuće čija tehnika opslužuje po tri sektora (opera, drama i balet) imaju po 1 majstora-šefa krojačnice te 8-10 krojača za izradu ženskih i isto toliko za izradu muških kostima. Majstorkrojač isključivo radi na krojenju kostima, nadzire i organizira rad krojačnice i radi probe kostima na protagonistima, a ostali rade na samoj izvedbi.

Manji teatri s isključivo dramskim repertoarom imaju zaposleno po 2 krojača za izvedbu muških i isto toliko za izvedbu ženskih kostima.

Obzirom na ove razlike varira i tzv. norma za izvedbu pojedinih elemenata kostima. U 1. dodatku će biti navedeni osnovni parametri takvih normi. Ovisno da li se radi o opernom, dramskom ili baletnom projektu, da li je kostim suvremeni ili stilski te o okvirnom broju kostima (koji se može predvidjeti na osnovu dramskog, odnosno glazbenog predloška), produkcija kuće još u fazi planiranja mora datume premijera uskladiti i s vremenom potrebnim za izvedbu dekora i kostima svakog od projekata.

Također, producent određuje termin pravodobne predaje detaljnih i razrađenih kostimografskih skica na osnovu kojih se može napraviti precizan plan i organizacija radionica. Tako se maksimalno koriste kapaciteti vlastite tehnike i izbjegava nepotrebno angažiranje vanjskih suradnika.

Uz skice kostimograf prilaže i uzorke tkanina od kojih će se kostimi izrađivati. Budući da tkanine predstavljaju najveći dio budžeta za kostimografiju, u interesu je producenta da napravi ugovore o suradnji sa što većim brojem potencijalnih dobavljača. Primjerice, razlika između maloprodajnih i veleprodajnih cijena tkanina je u omjeru cca 10 prema 18, što znači da je u veleprodaji cijena tkanina gotovo dvostruko manja od one u maloprodaji. Takvi ugovori mogu se sklopiti i s izvorima za nabavu perika, šminke, nakita i *accessoira*, kao i s mogućim vanjskim suradnicima (kitničari, obučari, slikari, kipari i sl.). Pri velikim produkcijama ovakvo poslovanje će značajno smanjiti troškove. U 2. dodatku će biti pobrojane osnovne vrste tkanina za izvedbu kostima te rasponi cijena na tržištu.

1.4.1. NORMA ZA IZVEDBU OSNOVNIH ELEMENATA ŽENSKOG KOSTIMA:

ELEMENT KOSTIMA	NACIONALNE KUĆE	OSTALI TEATRI	APP. TKANINE
1. košulja, bluza	10 h	10-12 h	1,60 m
2. košulja stilska	12 h	15 h	2 m
3. kostim suvremeni	30 h	40 h	3 m
4. haljina suvremena	20 h	25 h	2-3 m
5. haljina stilska	35 h	40 h	6 m
6. kostim na krinolini	35 h	15-20 h	10 m
8. jakna stilska	25 h	30 h	3 m
9. plašt bez podstave	8 h	10 h	6-8 m
10. plašt s podstavom	12 h	16 h	
11. krinolina (podloga za kostim)	25 h	30 h	3 m
12. korzet stilski	12 h	15 h	1 m
13. podsuknja	5-10 h	10-20 h	2-3 m
14. kombine	8 h	10 h	1 m
15. spavaćica, jednostavna halja	12 h	15 h	2-3 m

1.4.2. NORMA ZA IZVEDBU OSNOVNIH ELEMENATA MUŠKOG KOSTIMA:

ELEMENT KOSTIMA	NACIONALNE KUĆE	OSTALI TEATRI	APP. TKANINE
1. košulja obična, rubaška	8 h	10 h	2-2,5 m
2. košulja stilska	12 h	15 h	3-4 m
3. hlače	8-10 h	10-12 h	1,50 m
4. sako suvremeni	30 h	32 h	2-3 m
5. sako stilski	32 h	35 h	3 m
6. prsluk	6 h	8 h	0,80 m
7. prsluk stilski	10 h	12 h	1,50 m
8. rococo, žaket, gerock	40 h	50 h	3-5 m
9. jakna bez podstave	12 h	15 h	2 m
10. kaput, baloner	35 h	40 h	4 m
11. šinjel	40 h	45 h	4 m
12. uniforma, jakna	30 h	35 h	3 m
13. uniforma, hlače	12 h	15 h	2 m
14. reverenda svećenička	18 h	20 h	3 m
15. pelerina s kapuljačom	12 h	15 h	6-8 m

1.5. OSNOVNE VRSTE TKANINA

Tkanine se razlikuju po sastavu obzirom na vrstu i finoću vlakana, po načinu tkanja te po gustoći odnosno širini tkanja. Naknadno se mogu oplemenjivati bojanjem, tiskanjem ili impregniranjem.

Prva podjela dijeli ih na pamučne, vunene, lanene, svilene, jutene te različite mješavine prirodnih i sintetičkih vlakana.

Najvažnije vrste pamučnih tkanina: sirova platna (žutica), glot, keper, kaliko platna, šifon, batist, muslin, organdi, popelin, panama, rips, damast.

Od čupavljenih tkanina najviše se koristi flanel, od štampanih tkanina poznati su cic i kreton, a specijalne vrste tkanina obzirom na tehniku tkanja su: pike, rips, krep, pliš i baršun.

Poznatije vrste vunениh tkanina su: čoja, tvid, velur, bukle, gabarden itd.

U grupu tkanina od beskonačnih niti pripadaju tkanine od prirodne i umjetne svile, te sintetike: taft, krep, muslin, saten, atlas, šanžan, lame, moare, brokat...

Prema širini tkanine dijelimo na uske (do 100 cm), srednje široke (od 100-150 cm), te široke (iznad 150 cm). Prethodne tablice potrebnog utroška tkanine za pojedine dijelove kostima bazirane su na srednjoj širini tkanina.

Kratki opis osnovnih vrsta tkanina koje se najčešće susreću kroz povijest:

BARŠUN- samt; tkanina pahuljastog gornjeg sloja kraćih dlačica od pliša. Može biti od pamuka, svile ili sintetskih vlakana. Na tržište dolazi jednobojan, šareno tkan ili štampan.

BROKAT- teška, tvrda uzorkasta tkanina od svile u koju su posebno utkane niti od srebra ili zlata. U prošlosti tkanina plemstva i visokog svećenstva.

DAMAST- teška, svilena tkanina s utkanim, ne vezenim uzorkom. Ime dobila po Damasku u Siriji, odakle se proširila u Europu.

GAZA- tanka, prozirna pamučna tkanina. Prije se koristila za izradu velova i finih košulja.

MUSLIN- prozirna tkanina od pamuka ili svile, ponekad vezena ili protkana zlatnim nitima.

ORGANDI- tanka, prozirna tkanina, no čvršća u padu od muslina.

PLIŠ- teška tkanina gustog tkanja s rezanim dlačicama; pamučna, svilena ili sintetska.

RIPS- tkanina od svile ili sintetike, rebrastog tkanja.

SATEN- glatka, sjajna, jednakomjerna tkanina od prirodne ili umjetne svile.

ŠANTUNG- tkanina od prirodne ili umjetne svile s karakterističnim kvržicama.

TAFT- tkanina od svile, danas i od sintetičkih vlakana, kompaktna, čvrsta i šuška.

TIL- prozirna pamučna ili sintetička tkanina mrežastog tkanja.

TVID- originalno britanska vunena tkanina s karakterističnim sitnim uzorkom.

Tipovi tkanina

Lan

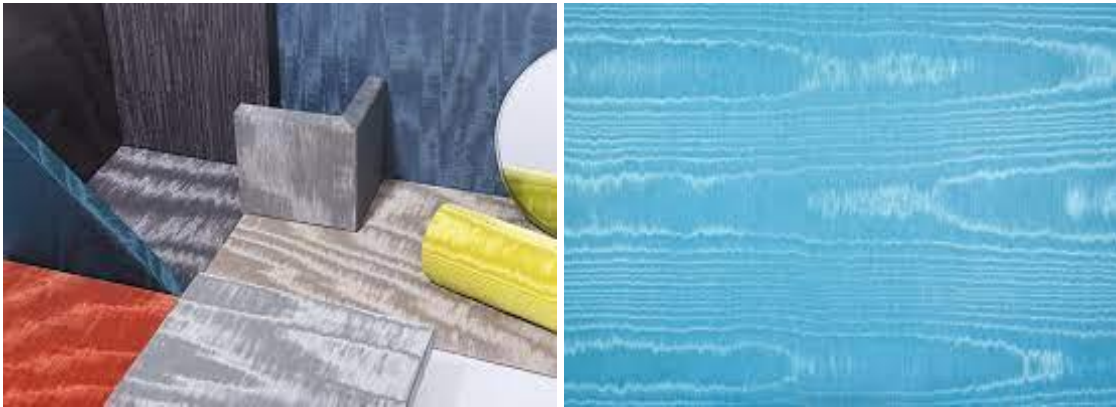
Pamuk

Saten

Moare

Taft

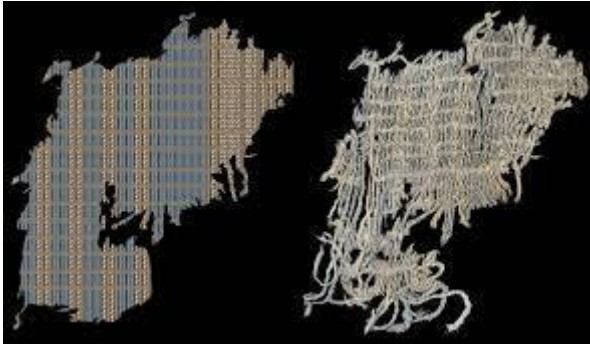
Svila

Brokat

1.6. PRIMJERI TIPIČNIH ODJEVNIH MATERIJALA, BOJA I UZORAKA KROZ POVIJEST

EGIPAT

BABILON – ASIRIJA - PERZIJA

ANTIČKA GRČKA

ANTIČKI RIM

SREDNJI VIJEK

RENEŠANSA

BAROK

ROKOKO

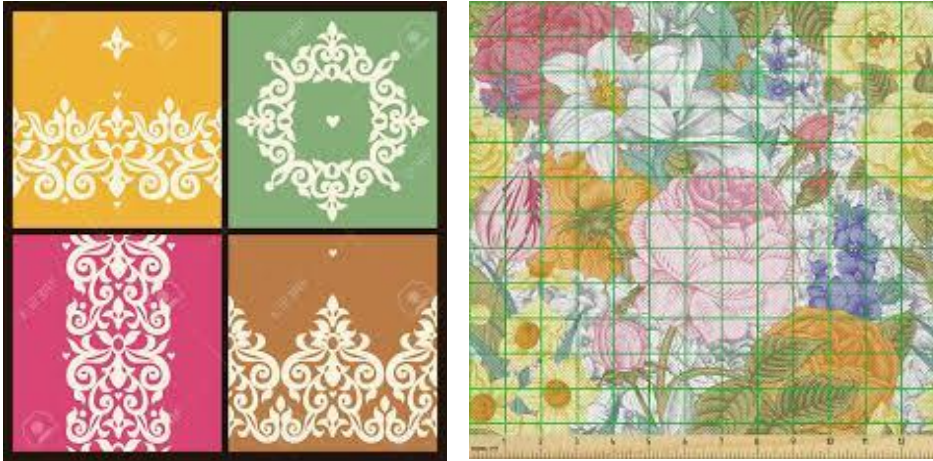

AMPIR (*EMPIRE*)

ROMANTIZAM

BIDERMAJER

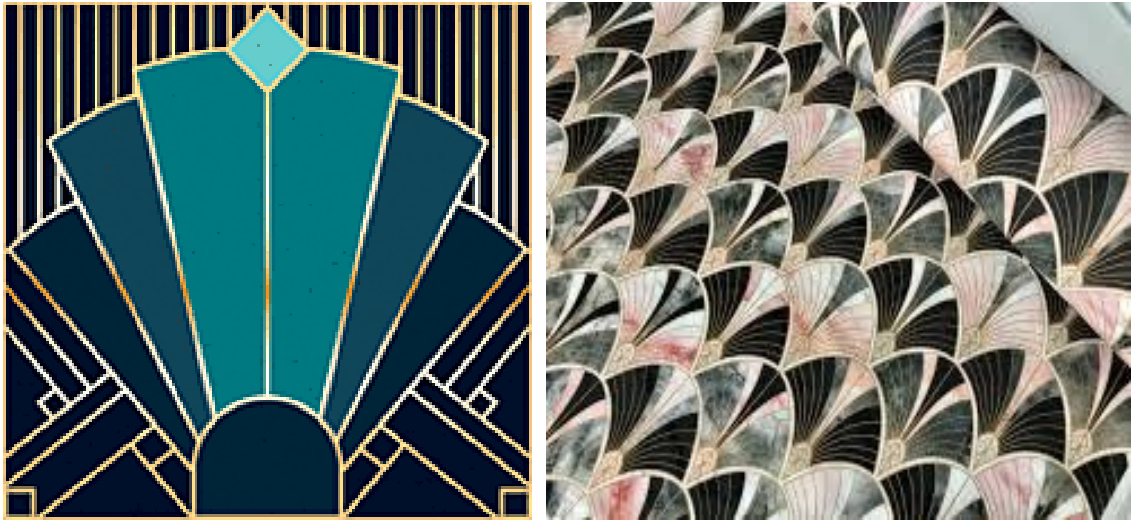
FINE DE SIECLE

ART DECO

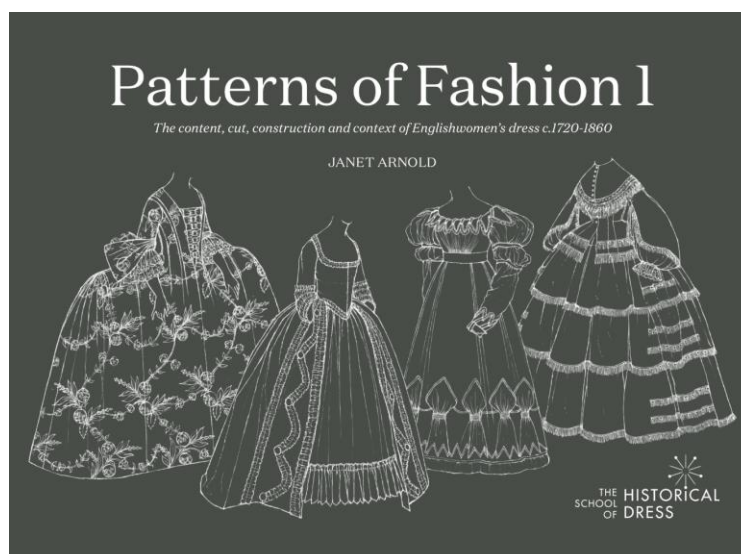

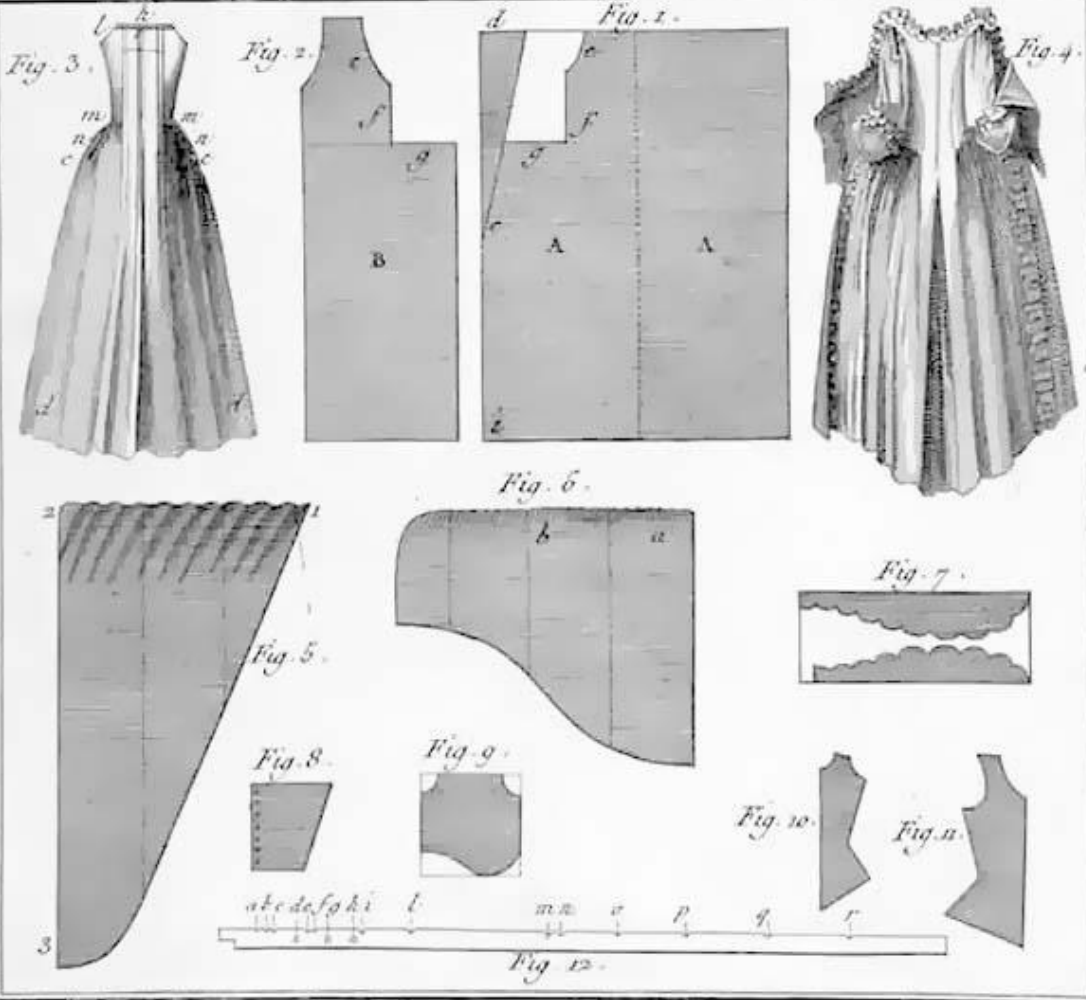
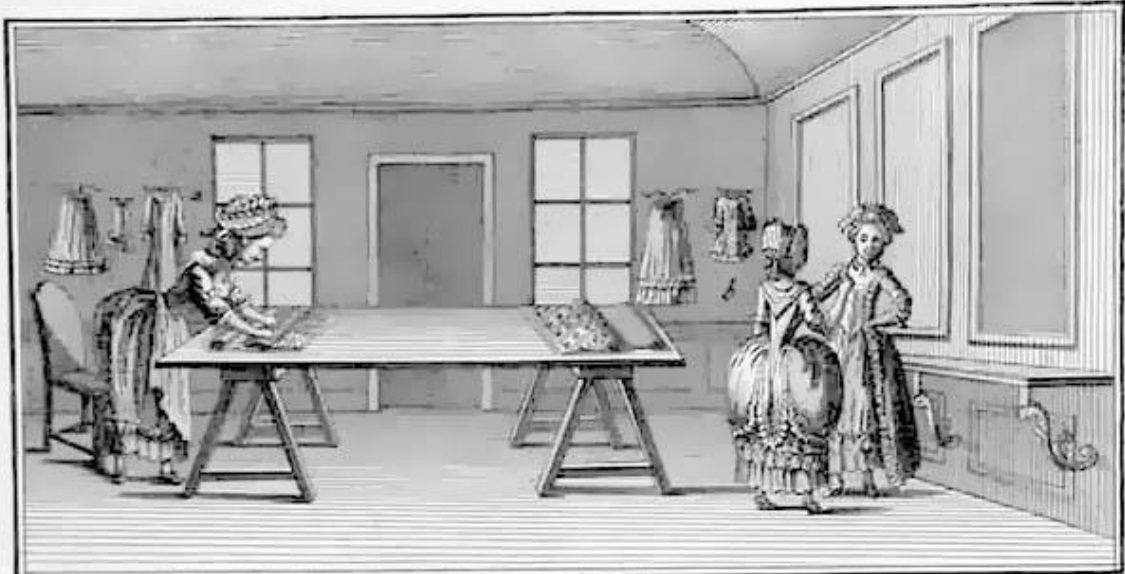
TKANINE su osnovni element za izradu odjevnih predmeta.

Osnovna podjela odjeće je na **krojenu** i **drapiranu**. Prva je napravljena rezanjem tkanine tako da prati oblik ljudskog tijela ili ga mijenja u karakterističnu siluetu određenog perioda. Druga, drapirana, sastoji se od komada tkanine koji dobiva oblik nabiranjem.

Ako ovo promatramo iz aspekta izvedbe kostima, drapirani kostim koristi mnogo više tkanine nego krojeni.

Ukoliko se radi o krojenim formama, raspoložemo brojnom literaturom s krojevima svih povijesnih perioda.

Couturiere.

A WRAPPING GOWN, C1720-50

THE WRAPPING GOWN, C1720-50

THIS GOWN IS MADE OF A HEAVY, STIFF, WOOLLEN CLOTH, WHICH IS VERY FIRM AND STIFF TO HANDLE. THE COLLAR AND CUFFS ARE FACED WITH VELVET TO MATCH THE CLOTH. THE COLLAR IS CUT ON THE SAME GRAIN AS THE WOOL, BUT THE CUFFS ARE CUT ON THE STRAIGHT. THE BALANCE MARK ON THE COLLAR MEETS THE SHOULDER SEAM OF THE JACKET.

A CANVAS INTERFACING IS USED TO STIFFEN THE JACKET FROM THE CENTRE FRONT TO THE DOTTED LINE. THE SKIRTS ARE NOT STIFFENED, THEY ARE LINED WITH ROSE PINK FINE SILK TAFFETA. A PANEL OF TAFFETA IS ALSO STITCHED OVER THE CANVAS INTERFACING INSIDE THE FRONT.

X = STAB, SEW TO HOLD PLEATS TOGETHER.

--- UNDER FOLD LINE OF PLEAT.

--- MEETING LINE OF PLEAT EDGE.

THE FRONT AND BACK BODICE AND THE SLEEVES ARE ALL LINED WITH HEAVY WHITE LINEN. "MISS DOTT" IS WRITTEN IN BLACK INK ON THE LINEN NEAR THE BOTTOM OF THE JACKET ON THE LEFT SIDE.

METHOD USED IN ASSEMBLING JACKET:

1. JACKET STITCHED TOGETHER AND INTERFACING MOUNTED AT THE FRONT.
2. COLLAR FACED WITH VELVET AND STITCHED TO JACKET.
3. PINK TAFFETA SKIRT LINED MADE UP AND EDGE STITCHED TO JACKET.
4. WHITE LINEN BODICE LINING MADE UP AND PINK TAFFETA RIDGES JOINED ON AT THE CENTRE FRONT.
5. THE LINING EDGE STITCHED TO THE JACKET.
6. LINEN AND TAFFETA CAUGHT TOGETHER AT THE WAIST.
7. CUFFS FOLDED BACK AT THE ENDS OF THE SLEEVES AND FACED WITH VELVET.
8. LINEN STITCHED TO SLEEVE ENDS.
9. BUTTONHOLES CUT AND OVER-SEWN.
10. STRIPS OF HEAVY SILVER BRAD 1/2 DEEP SEWN ON TOP TO RESEMBLE BUTTONHOLE STITCH.

TURN CUFF UNDER ON FOLD LINE TO FACE THE SLEEVE AND JOIN THE LINING.

VELVET UNDER CUFF FOLD VELVET TOP CUFF FOLD

TURN BACK THE ENDS OF THE SLEEVES TO FORM THE CUFFS AND MEET THE DOTTED LINE.

THE JACKET OF A RIDING HABIT C1730-50

IN DEEP DARK COLOURED WORSTED WOOLLEN CLOTH, WHICH IS VERY FIRM AND STIFF TO HANDLE. THE COLLAR AND CUFFS ARE FACED WITH VELVET TO MATCH THE CLOTH. THE COLLAR IS CUT ON THE SAME GRAIN AS THE WOOL, BUT THE CUFFS ARE CUT ON THE STRAIGHT. THE BALANCE MARK ON THE COLLAR MEETS THE SHOULDER SEAM OF THE JACKET.

A CANVAS INTERFACING IS USED TO STIFFEN THE JACKET FROM THE CENTRE FRONT TO THE DOTTED LINE. THE SKIRTS ARE NOT STIFFENED, THEY ARE LINED WITH ROSE PINK FINE SILK TAFFETA. A PANEL OF TAFFETA IS ALSO STITCHED OVER THE CANVAS INTERFACING INSIDE THE FRONT.

X = STAB, SEW TO HOLD PLEATS TOGETHER.

--- UNDER FOLD LINE OF PLEAT.

--- MEETING LINE OF PLEAT EDGE.

THE FRONT AND BACK BODICE AND THE SLEEVES ARE ALL LINED WITH HEAVY WHITE LINEN. "MISS DOTT" IS WRITTEN IN BLACK INK ON THE LINEN NEAR THE BOTTOM OF THE JACKET ON THE LEFT SIDE.

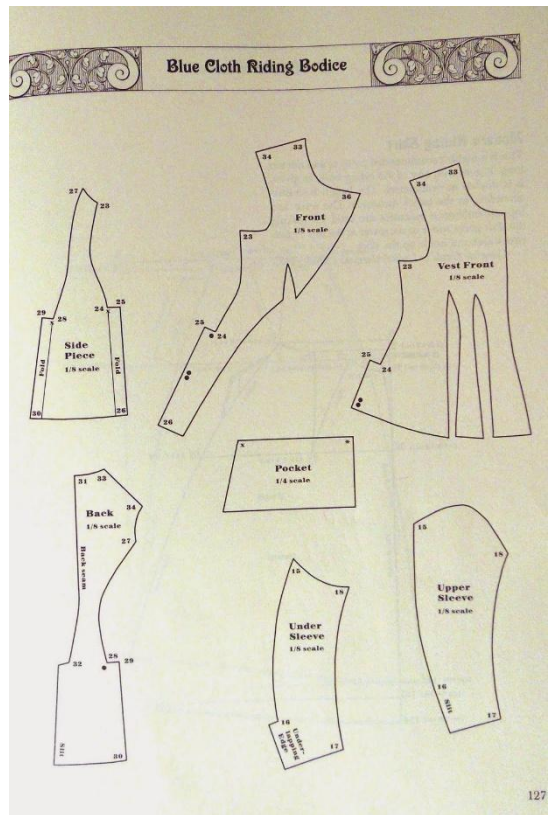
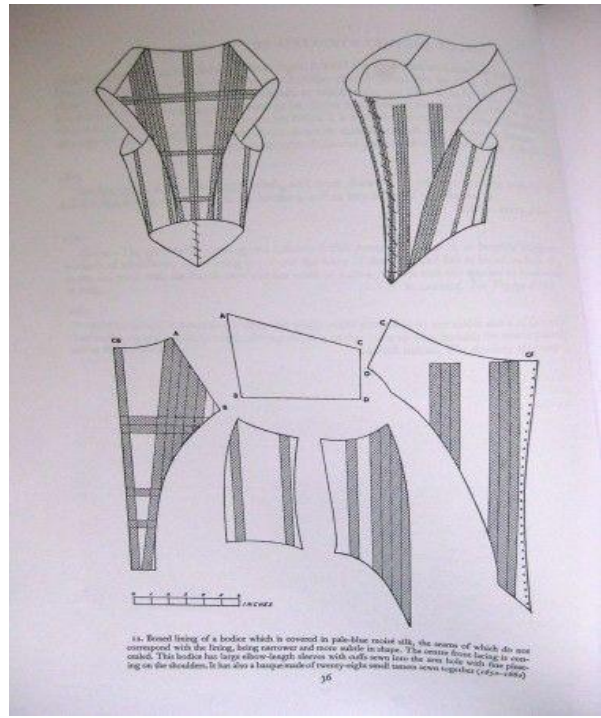
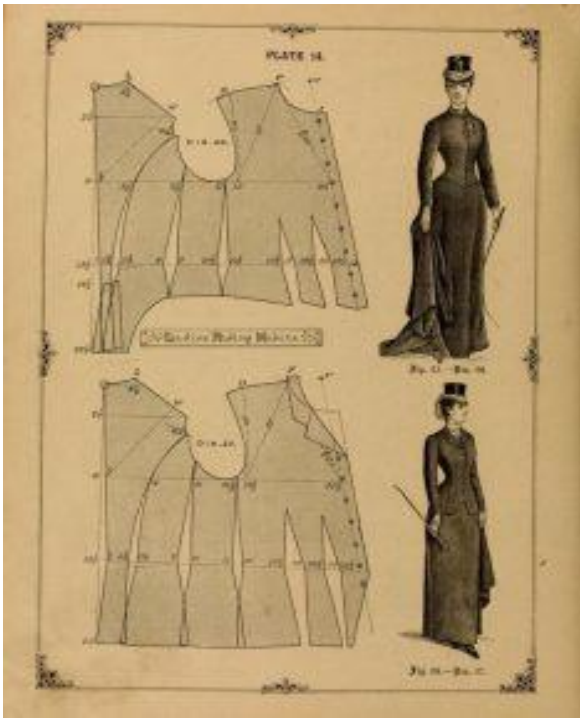
METHOD USED IN ASSEMBLING JACKET:

1. JACKET STITCHED TOGETHER AND INTERFACING MOUNTED AT THE FRONT.
2. COLLAR FACED WITH VELVET AND STITCHED TO JACKET.
3. PINK TAFFETA SKIRT LINED MADE UP AND EDGE STITCHED TO JACKET.
4. WHITE LINEN BODICE LINING MADE UP AND PINK TAFFETA RIDGES JOINED ON AT THE CENTRE FRONT.
5. THE LINING EDGE STITCHED TO THE JACKET.
6. LINEN AND TAFFETA CAUGHT TOGETHER AT THE WAIST.
7. CUFFS FOLDED BACK AT THE ENDS OF THE SLEEVES AND FACED WITH VELVET.
8. LINEN STITCHED TO SLEEVE ENDS.
9. BUTTONHOLES CUT AND OVER-SEWN.
10. STRIPS OF HEAVY SILVER BRAD 1/2 DEEP SEWN ON TOP TO RESEMBLE BUTTONHOLE STITCH.

TURN CUFF UNDER ON FOLD LINE TO FACE THE SLEEVE AND JOIN THE LINING.

VELVET UNDER CUFF FOLD VELVET TOP CUFF FOLD

TURN BACK THE ENDS OF THE SLEEVES TO FORM THE CUFFS AND MEET THE DOTTED LINE.

2. IZVEDBENI ELEMENTI STILSKOG KOSTIMA

Ovaj materijal će obuhvatiti sve bitne povijesne stilove koji su najčešće tematski tretirani u dramskoj i opernoj literaturi.

Tekstualni dio će prethoditi svakom stilskom periodu i obraditi će prvenstveno produkcijski segment po elementima: *krojački radovi, vlasuljarski radovi, šminkerski radovi, obučarski, kitničarski, te eventualno kiparski radovi.*

Uz svaki od tih elemenata biti će napomena: * jednostavno, *zahtjevno, i *vrlo zahtjevno.

Također će uz osnovne odjevne elemente stajati i aproksimativna količina potrebne tkanine.

Nakon toga slijediti će referentni slikovni primjeri.

Ovdje je bitno napomenuti kako se radi o priručnom materijalu mogućih kostimografija koje svoj uzor i inspiraciju nalaze u povijesnim stilskim formama.

Napomena: Povijesni periodi biti će navedeni u fonetskom obliku.

2.1. STARI VIJEK

2.1.1. EGIPAT

Osnovna karakteristika egipatskog kostima je geometrizam u svim elementima kostima.

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi * zahtjevno

Tipična ženska haljina izrađena od vrlo finog, svjetlog lana, koji je proziran i plisiran. Paralelni horizontalni nabori su dobiveni škrobljenjem. (*Za plisiranje se računa 3 puta više tkanine, dakle cca 9 m.*)

Žene iz viših slojeva nose čvrste položene okovratnike s obojenim ili zlatnim trakama. (*Kitničar, kipar.*)

Vlasuljarski radovi * zahtjevno

Više klase nose perike koje su bile zaštita od vrućine i nose se na obrijanu glavu.

Imaju čvrsto geometriziranu formu, najčešće rezane ravno do ramena s ravno podrezanim šiškama. (*Vlasuljarna, moguća kupovina.*)

Kitničarski radovi * zahtjevno

Oba spola najčešće nose tipičnu egipatsku kratku pravokutnu kapu *klaft*, napravljenu od pravokutne marame, koja pojačava geometrizirani izgled kostima. (*Kitničar.*)

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi * jednostavno

Osnovna forma je zamotana vrsta suknje koja se razlikuje po dužini (do bedra, koljena ili gležnjeva), što označava društveni rang. (*2-3 m tkanine.*)

Kasnije preko toga muškarci nose suknju ili tuniku od prozirnog lana. (*2m tkanine.*)

I muškarci nose položeni okovratnik, ukrašen dragim kamenjem ili sastavljen od metalnih krugova za niže klase. (*Kitničar.*)

Vlasuljarski radovi * jednostavno

Prakticiralo se podrezivanje kose, ali srećemo i prirodnu kosu puštena do vrata. Muškarci su brijali lica.

Vlasuljarski radovi* zahtjevno

Periku nose i žene i muškarci, ona je također geometrizirana, najčešće u crnoj boji. (*Vasuljar, kupovina.*)

Šminka * zahtjevno

Karakteristično je izrazito geometrizirano naglašavanje očiju kod oba spola. (*Šinkerske radionice - *vremenski zahtjevna šminka.*)

Žene su šminkale i usta i bojale nokte na rukama i nogama.

Postolarski radovi * jednostavno

Pretežno su hodali bos ili nosili jednostavne sandale od kože. (*Moguća kupovina.*)

Tkanine i nakit

Odjeća je bila pretežno bijele boje, koja je za Egipćane bila sveta te izrađena od lana, a nakon perzijskih ratova vidljiv je i intenzivniji kolorit.

Poznavali su umjetnost ukrućivanja (škrobljenja), plisiranja i nabiranja lanenih materijala (*ovaj postupak zahtijeva upotrebu 3-4 puta više tkanine*), kao i izradu izuzetno tankih i prozirnih tkanina.

Uzorci su aplicirani na materijale vezenjem, geometrizirani su ili imaju floralne motive. (*Gotove izvezene tkanine, krojačke aplikacije, oslikavanje.*)

Karakterističan ukras je široka zlatna ogrlica, kod viših slojeva ukrašena dragim kamenjem.

ŽENSKA I MUŠKA ODJEĆA

KOSE I PERIKE

ŠMINKA

OBUĆA

NAKIT

2.1.2. BABILON – ASIRIJA - PERZIJA

Grad Babilon su u 4. tisućljeću pr.n.e. osnovali Sumerani, da bi se razvio u babilonsku državu.

Zatim se razvija i asirska država, potom perzijska.

Glavna karakteristika ovog kostima je asimetrična forma, složene ženske frizure i bogate brade kod muškaraca.

BABILON- ASIRIJA

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* jednostavno

Nose tunike dugih rukava od tkanine s resama te drapirane šalove. (3 m tkanine).

Vlasuljarski radovi * zahtjevno

Skupljena ili puštena, pritom vezana vrpčama, kasnije se nose i bogate pletenice.

U Asiriji se nose i dijademe. (*Kitničarski radovi.*)

Obućarski radovi* jednostavno

U obje države nose se cipele od tkanine ili meke kože.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi * jednostavno

Babilonski muškarci nose suknju izrađenu od krzna dugodlakih životinja (2m tkanine), ponekad s malim pravokutnim šalom, također s resama. Nose i asimetričnu tuniku (2 m tkanine.)

Asirsku odjeću čini uska tunika T-forme s rukavima iznad laktova te okrugli, i ukrašeni izrezi oko vrata. Odjeća seže do koljena (2m tkanine) ili stopala (3 m tkanine).

Vlasuljarski radovi* zahtjevno

Kratka ili duga vrlo kovrčava i kuštrava kosa. (*Mogući dodaci od umjetne kose ili umjetne brade.*)

Kitničarski radovi * zahtjevno

Nosi se je *tijara*, visoka ogavljuje slično kruni.

Obućarski radovi * jednostavno

Kožne sandale i šlape za oba spola. (*Moguća kupovina.*)

Tkanine, kolorit i ukrasi

Nose se tkanine s izvezenim uzorcima, rese i pojasevi. Boje: crna, zelena, bijela i varijante purpurne – od tamno indigo plave, preko boje vina i ljubičaste do grimizne i cinobera.

Nakit* jednostavno

„Pasje ogrlice" i krupne narukvice su najčešći detalji nakita. Nose se i ogrlice s amajlijama u obje države. (*Izrada, kupovina.*)

Vojna odjeća

Asirci su bili ratnički narod pa imaju razvijenu uniformu - šljemove, oklope od metalnih krljušti, mačeve i koplja.

Nose dugu tunika sa širokim pojasom. Štitovi su okrugli ili pravokutni i ponekad visoki da štite cijelo. (*Kiparski radovi.*)

Oružje: mačevi, koplja, lukovi i strijele (*Oružarski radovi.*)

PERZIJA

Perzijski kostim u osnovnim elementima ženskog kostima odgovara prethodnim formama, osim što se uvodi novost u muškom kostimu.

Krojački radovi

Perzijanci nose krojeni kostim.

Hlače su novi oblik u kostimu starog vijeka. Uske (*1,5m tkanine*) ili vrećaste (*2,5 m tkanine*), nosile su se s tunikom koja dopire do koljena i ima duge rukave (*2,5 m tkanine*).

Također uvode novi element u povijesti kostima - *kandis*, koji je preteča kaputa (*3-4 m tkanine*).

Kaput je dug do gležnja i ima duge, krojene rukave.

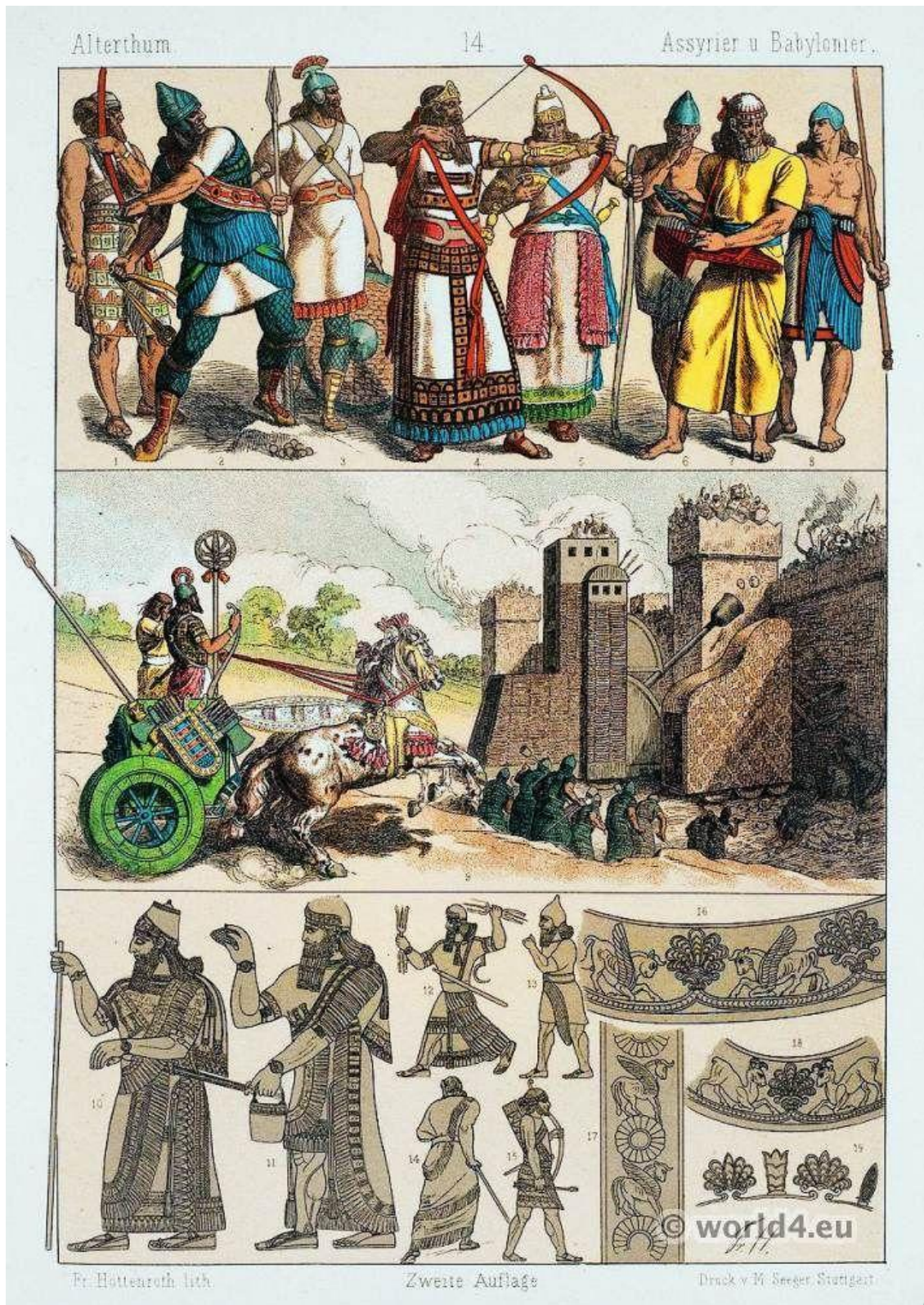
Vlasuljarski radovi* zahtjevno

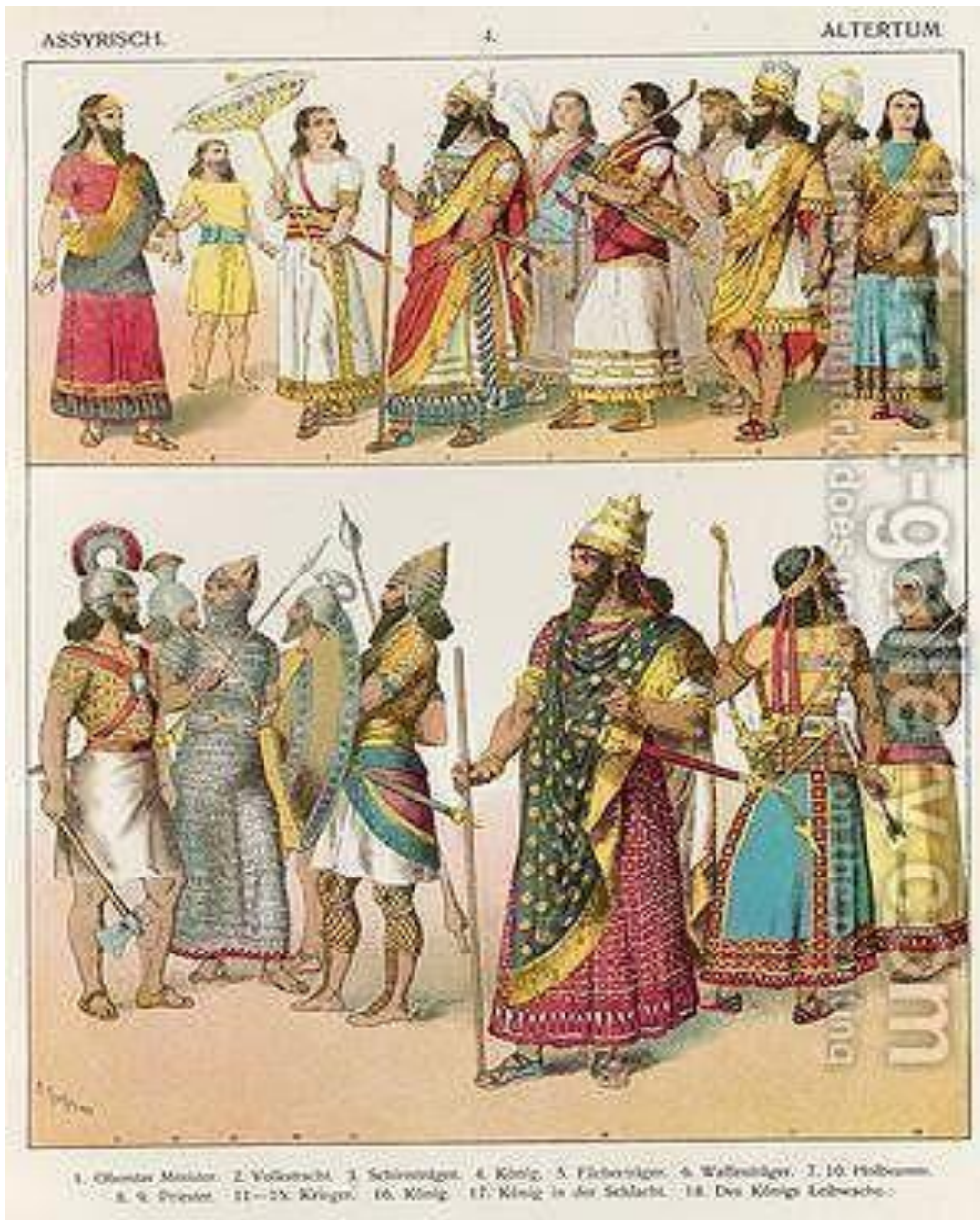
Tvrda i kovrčava, ali kraća nego u Asiraca. Mogu biti obrijanih lica, nositi samo brkove ili bradu.

Kitničarski radovi* zahtjevno

Visoka kapa s repovima koji vise straga.

BABILON / ASIRIJA - ODJEĆA

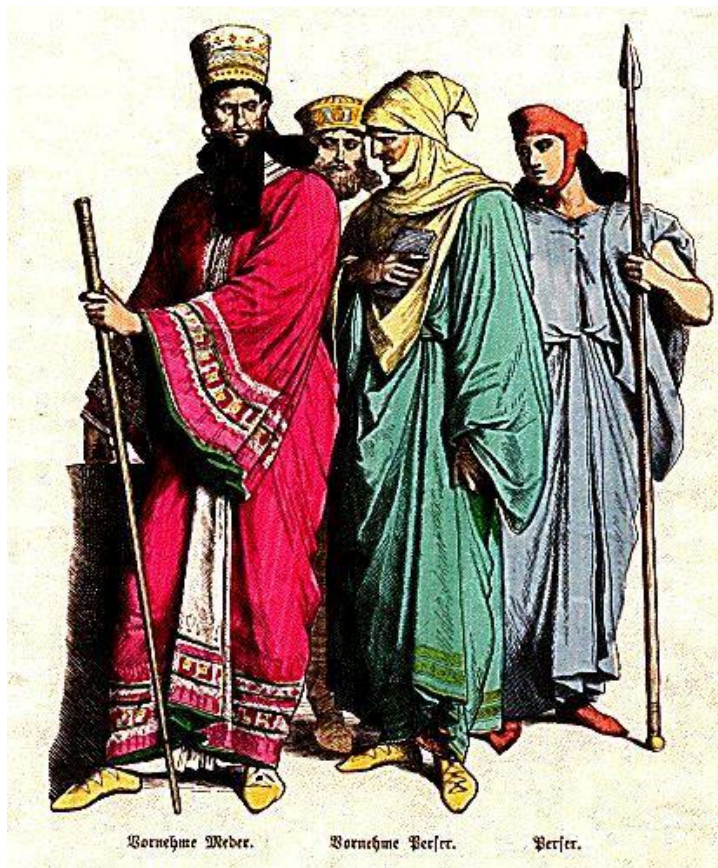
PERZIJA - ODJEĆA

KOLORIT

Vornehme Ägypterin. Ägyptische Königin. Vornehme Ägypterin.

Vornehme Meder. Vornehme Perser. Perser.

NAKIT

2.1.3. ANTIČKA GRČKA

Dva osnovna tipa grčke odjeće - dorska i jonska tunika ili *hiton*, te 2 tipa ogrtača – veliki *himation* i polukružni kraći *klamis*.

Grčka odjeća je primjer drapiranog kostima.

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi * jednostavno

Dorski hiton bio je napravljen od pravokutnog komada tkanine, sa dubokim gornjim preklopom koji je visio preko grudi i leđa.

Nosio se i širi jonski hiton, koji je bio bez preklopa i često potpasan tankim trakama.

Žene nose i ogrtač *himation*, pričvršćen na desnom ramenu pomoću kopči - *fibula*. (3m tkanine)

Vlasuljarski radovi * zahtjevno

Kosa je počešljana u šinjon koji je položen ili vrlo visoko ili nisko na zatiljku.

Kitničarski radovi * zahtjevno

Nosi se dijadema te vijenci od pravog ili umjetnog lišća i cvijeća.

Obučarski radovi

Žene nose sandale od kožnih remenčića u blijedim ili jarkim tonovima.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi * jednostavno

Jonski hiton ili tunika je najčešće muško odijelo, a dopirao je do koljena ili gležnjeva. Dorski hiton rijetko susrećemo kod muškaraca.

Himation, veliki pravokutni ogrtač, bio je drapiran na razne načine (5m tkanine). Mogao se nositi i na golo tijelo.

Klamis je manji i polukružni vojnički ogrtač, pričvršćen na ramenu (3m tkanine).

Ratnička odjeća

Nose se kacige s krijestom, kratki hiton te prsni oklop od bronce ili kože. Nosio se kratki široki mač (ponekad sa dvije oštrice), luk i strijela te koplja i štitovi. (*Oružarski i kiparski radovi*.)

Vlasuljarski radovi * jednostavno

Dužina kose varira, ali je uvijek češlja od sredine prema licu.

Većina muškaraca je glatko izbrijana, dok stariji muškarci, govornici i filozofi nose duge uredne brade.

Kitničarski radovi* jednostavno

Od oglavlja je najčešći veliki šešir širokog oboda izrađen od filca ili slame (*petasos*). Također se nosio i vijenac od lišća ili cvijeća.

Obućarski radovi * jednostavno, moguća kupovina

Oba spola nose sandale, muškarci i čizme izrađene od remenčića u boji prirodne kože ili obojene u crvenu ili crnu boju.

Tkanine, boje i uzorci

Koristi se vuna i lan te pamuk raznih debljina. Svilu počinju koristiti nakon perzijskih ratova.

Najčešće boje su: cvjetne boje ruže, šafrana, tamno zelene, tonovi smeđe, crvene, sive te crna i bijela za uzorke.

Najčešće grčke uzorke činile su forme valova, floralni motivi te ljudske i životinjske figure.

Rubovi odjeće najčešće završavaju geometriziranim formama (primjer: *meandar*)

**moguće štampanje i oslikavanje tkanine*

Nakit

Zlatne kopče-*fibule*, prstenje, naušnice, narukvice, broševi i ogrlice te dijademe često su reljefni i ukrašeni dragim kamenjem (*kiparski radovi*).

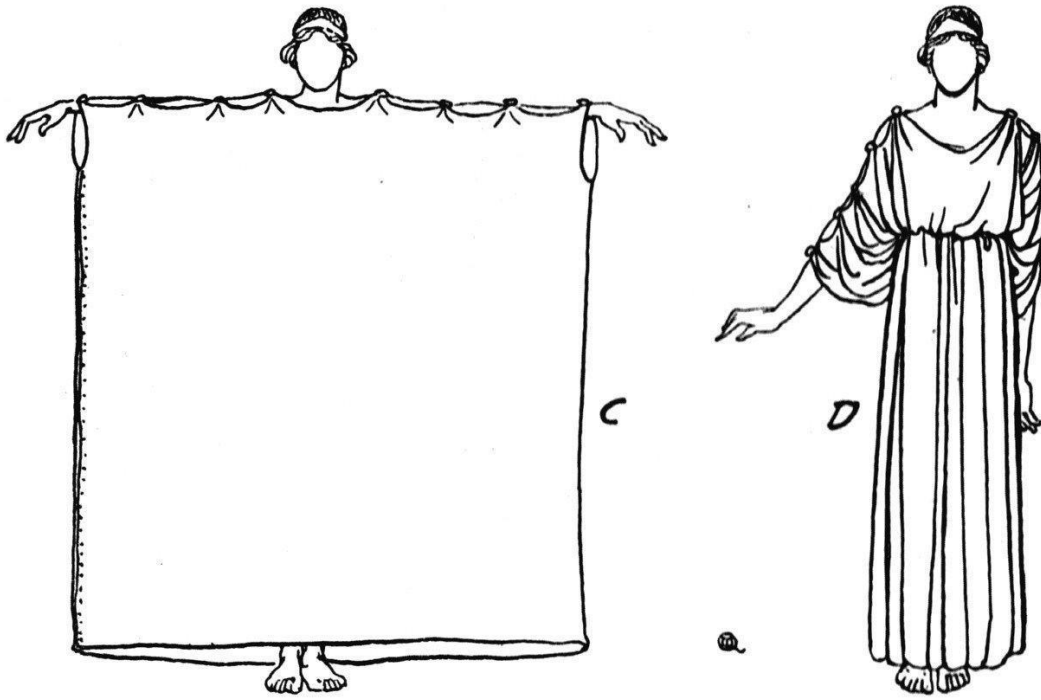
ŽENSKA I MUŠKA ODJEĆA

DORSKI HITON

JONSKI HITON

The Ionian Chiton.

UZORCI NA TKANINI

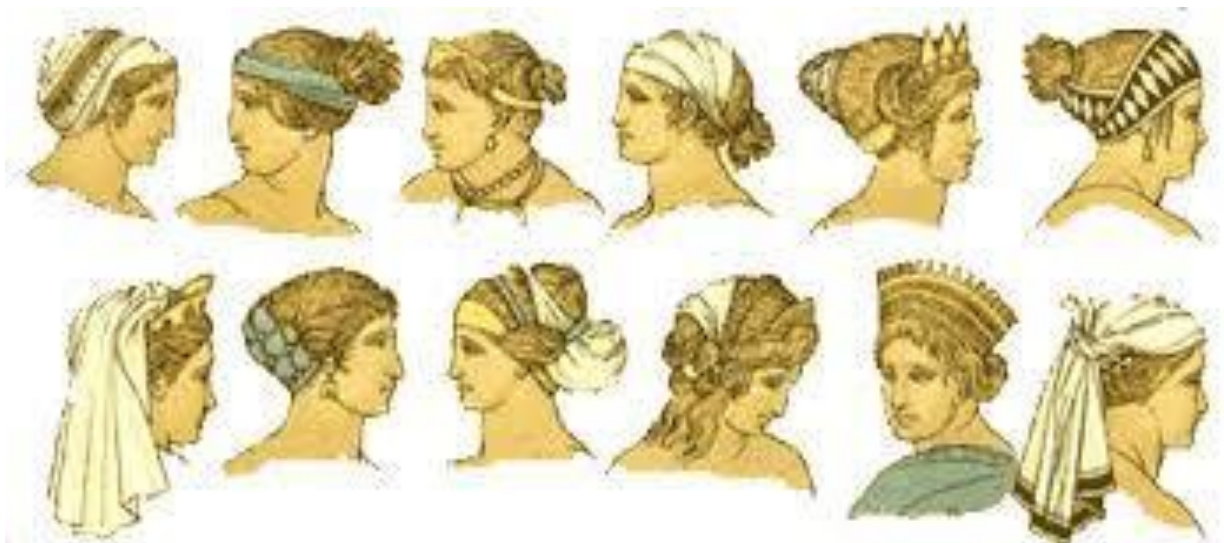

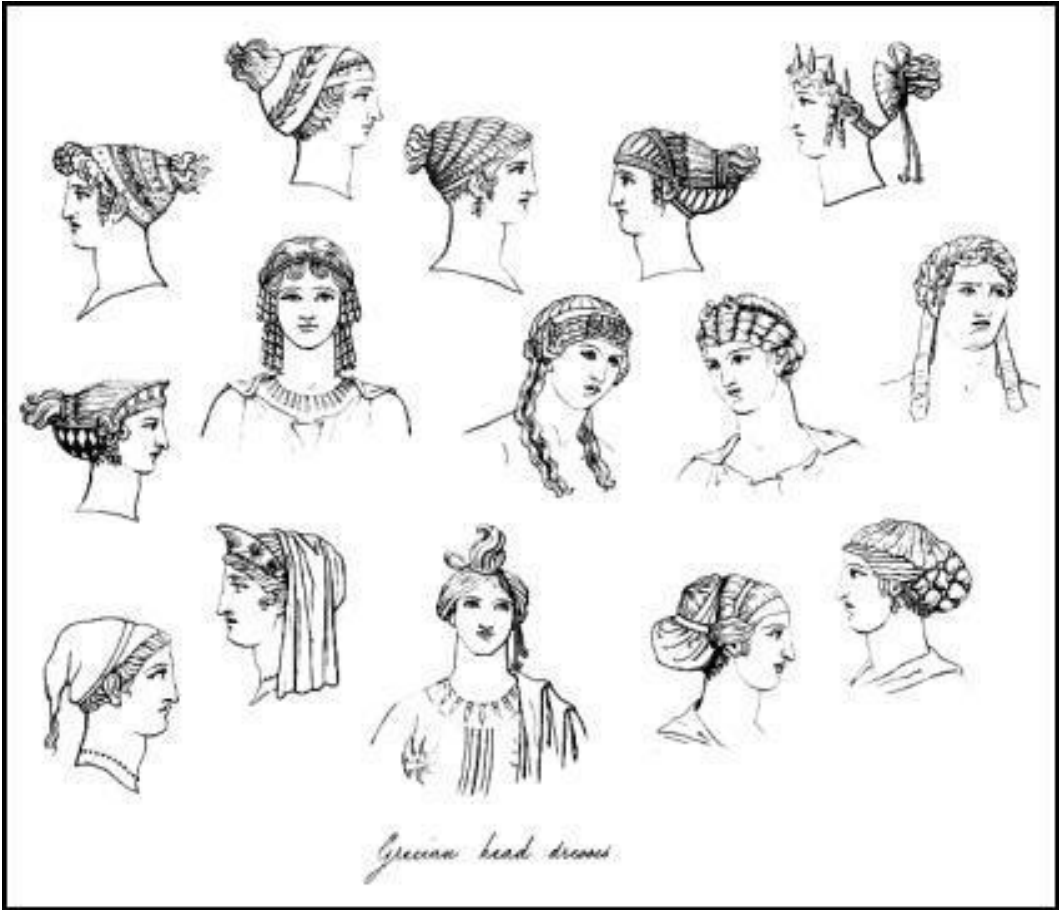
HIMATION

KLAMIS

KOSE, FRIZURE I OGLAVLJA

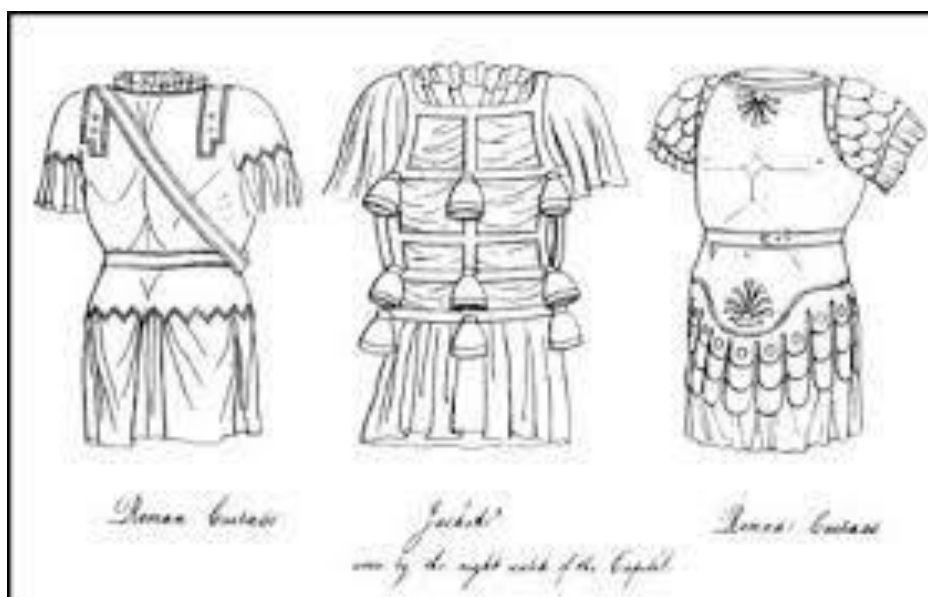
OBUĆA

RATNIČKA ODJEĆA

© CanStockPhoto.com - csp75657095

Roman tunic

*Jacket
worn by the right side of the Capital*

Roman tunic

ORUŽJE

2.1.4. ANTIČKI RIM

Rimski kostim u svojim osnovnim elementima ima mnogo sličnosti s grčkim, samo što je ovdje sistem drapiranja daleko složeniji.

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Odjeća se u svojim osnovnim dijelovima naslanja na grčke forme: *stola* odgovara hitonu, *pala himationu*, a *ricinium* grčkom velu.

U vrijeme rimskog carstva krojena tunika s rukavima pod imenom *dalmatika* postaje i ženska i muška odjeća. Ženska se razlikuje od muške po tome što je duža i širi se prema van (*3m tkanine*).

Vlasuljarski radovi* zahtjevno

U doba republike žene češljaju kosu valovito začešljanu unatrag i skupljenu u nisku punđu.

Vrijeme carstva pokazuje nam veliku maštovitost u formiranju ženskih frizura. (*Zahtjevni vlasuljarski radovi, mogući umeci od kose ili perike.*)

Kitničarski radovi

U doba carstva počinje se nositi dijadema slična grčkoj.

Kasnije glavu pokriva veo koji varira u dužini od ramena do dna haljine. (*3m*)

Obučarski radovi *jednostavno, moguća kupovina

Nose se sandale izrađene od kožnih remenčića u bijeloj crvenoj ili zelenoj boji.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Osnovni dijelovi muškog kostima su *tunika* i *toga*. *Tunika* odgovara grčkom *hitonu* i krojena je s rukavima. Na njoj su šire ili užje vertikalne pruge koje označavaju društveni položaj nosioca. (*3 m tkanine*)

U rimskoj odjeći vlada sistem drapiranja, koji je osobito složen pri oblačenju *toge* (*cca 9 m tkanine*). Ona je napravljena od polukružnog komada tkanine dimenzija 5 x 3-4 m. Toge su bile raznovrsne u načinu kako su bile ovijene oko tijela, čime su se dobivali razni efekti u igri svjetla i sjene.

**u kazališnoj praksi toge se unaprijed drapiraju te fiksiraju šivanjem kako bi se olakšale i ubrzale presvlake*

Rimski ogrtači bili su pravokutni ili kraći i zvonoliki (3 m tkanine).

Vlasuljarski radovi* jednostavno

Nosila se kratka kosa počešljana od sredine naprijed prema čelu. U doba carstva nosila se i malo duža, ponekad u kovrčama. Muškarci se uglavnom glatko briju, a u novoj eri nose se i brade. Rimljani su u svim periodima hodali gologlavi, osim kada su nabor toge prebacivali preko glave.

Obućarski radovi* zahtjevno

Nose se razne vrste sandala i čizama. Tipične su čizmice koje su otraga zatvorene, na naprijed se vežu ukriž.

Ratnička odjeća

Preko kratke tunike vojnici nose oklop od bronce ili kože modeliran po tijelu ili napravljen od redova metalnih ili kožnih pločica. U doba carstva ti su oklopi mogli biti prava umjetnička djela. (*Kiparski radovi.*)

Kaciga je brončana i često ima perjanicu na vrhu i štitnike za obraze. Čizme su do koljena.

Kada su ratovali u hladnijim krajevima počeli su nositi hlače, koje su se skidale prije povratka u grad.

Tkanine, boje i ukrasi

Za izradu rimske odjeće koristili su se vuna, lan, pamuk, a kasnije i svila. Lan i vuna koriste se za tunike i stole, a filc za čizme i debele kabanice.

Boje koje su se koristile za tunike i stole bile su: bijela, tonovi purpurne, boja šafrana, narančasta, terakota, zelena u svim tonovima, plava, te crna i smeđa boja.

Uobičajena boja za patricije, suce i senatore bila je bijela i boja prirodne vune ili lana, s purpurnom bordurom.

Nakit

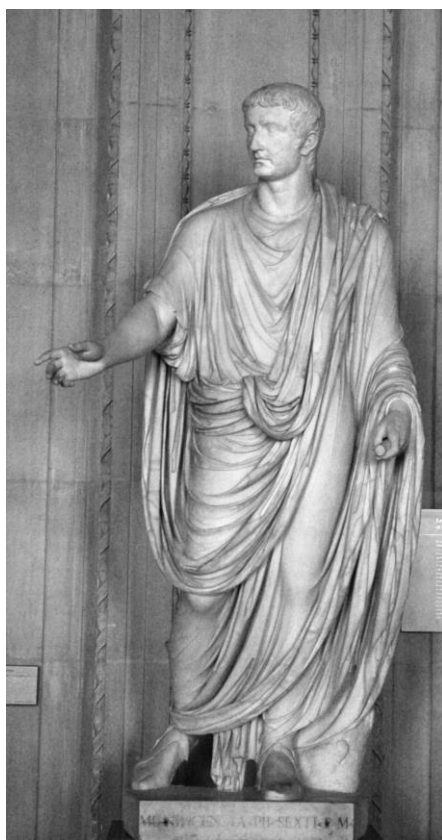
Sličan grčkom stilu i kroz vijence od zlatnog lišća, koji su se dobivali kao vojničke nagrade, a u doba carstva nosi ih imperator kao krunu.

ŽENSKA I MUŠKA ODJEĆA

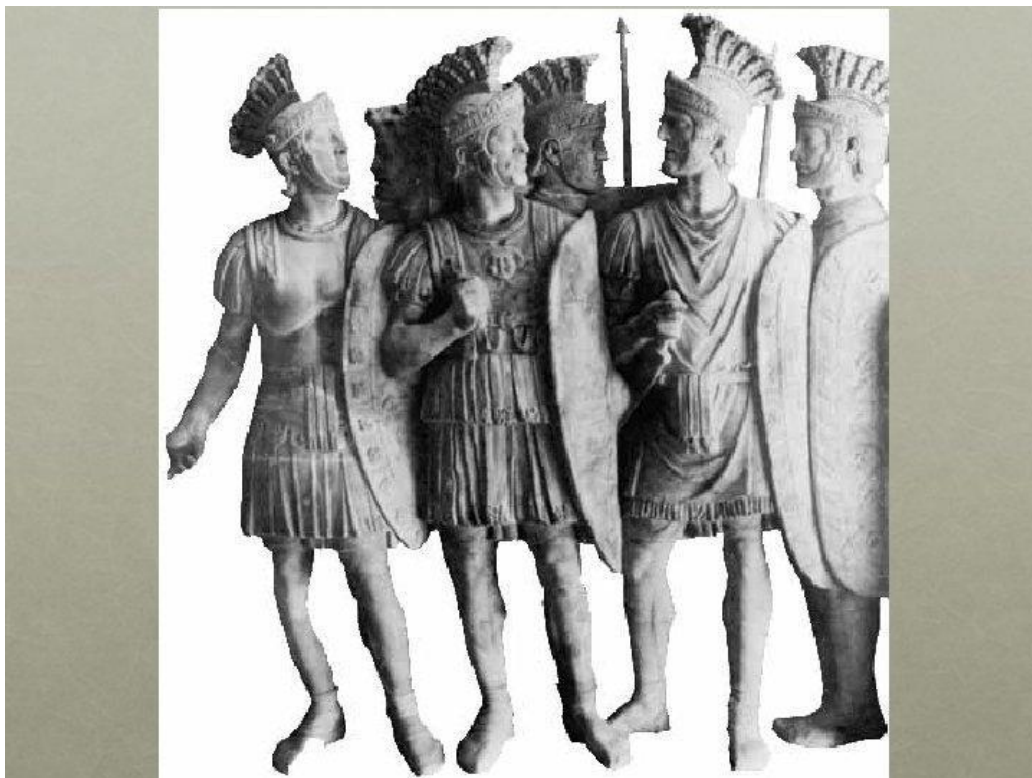

RIMSKE TOGE

RATNIČKA ODJEĆA

2.2. SREDNJI VIJEK

2.2.1. RANI SREDNJI VIJEK

Prostor zapadne Europe kostimski datiramo daleko kasnije od visokih civilizacija staroga vijeka.

U početku brončanog doba odjeća se sastoji od neobrađenih komada krzna s ukrasima od kosti. Kasnije nose odjevne predmete od grubog sukna izrađenog na primitivnom tkalačkom stanu. Pomoću koštane igle šivali su po dva komada kože ili tkanine da bi napravili prve tunike.

GERMANSKA ODJEĆA* jednostavno

Odjeća: pravokutna tunika je bila otvorena sa strane, a spajala se pojasom. Ratnici su na glave stavljali životinjske glave ili kacige s rogovima, a tijelo su štitili kožom i krznom.

Obuća je također napravljena od neobrađene kože.

Materijali, boje i nakit: Koristi se lan i vuna različitih debljina. Rubovi krznenih ogrtača i ukrasi ženskih halja su u jarkim bojama. Žene su nosile i dodatni pojas, ukrašen metalnim ispupčenjima - iznad pojasa, u struku ili na bokovima. (*Kiparsko-kitničarski radovi.*)

FRANAČKA ODJEĆA* jednostavno

Franačka odjeća od 5 – 8 st. izgleda slično germanskoj, iako s manje robusnim elementima.

U kasnijem periodu nose se mekane čizmice do koljena od kože ili tkanine, ponekad povezane trakama.

Od 8. st. franačka odjeća dolazi pod utjecaj bizantskih formi. Plemstvo je nosilo bogate bizantske tkanine. Ove osnovne forme kostima čine bazu za kasniji srednjovjekovni kostim.

2.2.2. ROMANIKA (12. i 13. stoljeće)

Kostim cijelog srednjeg vijeka je prvenstveno krojeni, sa drapiranim detaljima.

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Ženske halje su krojene uz tijelo ili široke i potpasane na bokovima, s rukavima koji se šire od laktova i padaju gotovo do poda (*6m tkanine*). Ponekad se dužina haljine vuče po podu (*šlep*).

Ogrtači su vrlo dugi kao i muški.

Vlasuljarski radovi* zahtjevno

Na početku stoljeća ženska kosa je prekrivena velom.

Mlade i neudate žene nose kosu velikih dužina, podjeljenu po sredini i upletenu u dvije pletenice koje su često ukrašene trakama. Ove dužine upućuju na korištenje lažne kose ili umetaka od svile.

Kitničarski radovi* zahtjevno

Sredinom stoljeća u modu dolazi *barbette* – lanena traka uža u sredini i šira na krajevima, stavljena ispod brade koja se nosi ispod vela.

Cijeli srednji vijek udate žene pokrivaju kosu – simbol ženstvenosti.

Obućarski radovi* zahtjevno

Meke cipele šiljatih završetaka, od meke kože ili tkanine.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Muške halje i tunike počinju biti pripijene uz tijelo (*5-6 m tkanine*). Nose se i šire, potpasane halje, koje mogu dopirati i do gležnjeva.

U sredini ovog stoljeća mogu se vidjeti i primjerci odjeće u dvije boje te nazubljeni krajevi odjevnih predmeta. Duge hlače se i dalje vežu trakama.

Nosi se ogrtač pričvršćen u sredini ili s jedne strane brošem. Na početku stoljeća nose se vrlo dugi ogrtači (*5 m tkanine*). Kasnije im dužina doseže do gležnja (*3 m tkanine*), a u drugoj polovici stoljeća dosežu do gornjeg dijela bedara. (*2 m tkanine.*)

Vlasuljarski radovi (moguće perike)

Muška kosa padala je do ramena, a češljala se s razdjeljkom po sredini. Brada je često podjeljena u tri dijela.

Kitničarski radovi*jednostavno

Osnovna forma oglavlja bila je zašiljena kapuljača.

Obučarski radovi* zahtjevno

Nose se šiljate cipele ili čizmice, napravljene od meke kože ili tkanine.

Tkanine, kolorit i ukrasi

U uporabi su razne vrste vunenih tkanina, lan, svila, te tkanine protkane zlatnim i srebrnim nitima.

Kolorit je dosta intenzivan: nose se mnogi tonovi crvene, narančaste, plave, zelene, smeđe, te siva i crna.

Nakit (*kupovina, kiparski radovi*) * zahtjevno

Najčešći nakit su broševi i kopče za ogrtače. Pojasevi, nakit i korice za bodeže mogli su biti ukrašeni zlatom i poludragim kamenjem.

ODJEĆA

BARBETTE

2.2.3. GOTIKA (14. i pol. 15. stoljeća)

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Haljine su široke i ponekad vrlo duge pa su se “skuti” tih halja morali prihvaćati rukavima kako bi se omogućilo kretanje (*8 m tkanine*).

Počinje se nositi i haljina koja je usko pripijena do bokova, s dubokim dekolteom, koji često otkriva ramena. Forma do bokova prati liniju tijela, a od bokova prelazi u dugu, široku suknju (*8m tkanine*).

Vlasuljarski radovi* jednostavno

Žene nose kosu spletnu oko glave ili s obje strane lica, što se najčešće ne vidi ispod velova i oglavlja. Nevjenčane djevojke mogu nositi raspuštenu kosu.

Kitničarski radovi* zahtjevno

Najčešće je oglavlje *barbette* (opisano u prethodnom poglavlju). Karakteristično je i oglavlje u formi stošca na koje je pričvršćen veo.

Nosi se i mreža za kosu ukrašena dragim kamenjem koja prekriva cijelu kosu.

U modi su i dalje prsten za glavu, dijadema, kao i vijenci od pravog ili emajliranog cvijeća.

Obućarski radovi* zahtjevno

Kroz oba stoljeća žene nose meke čizme slične muškima, ali ne tako velikih špiceva.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* zahtjevno

Nosi se donja tunika dugih, uskih rukava. Gornja halja dopire do gležnja ili poda (*po 3m tkanine*).

Ispod donje tunike nose se hlače. Neke od njih bile pletene, dok su druge sašivene od tkanine i povezivane trakama.

Kasnije u modu ulazi uski kaputić koji može biti raznih dužina. Bio je potpasan na bokovima, a rukavi su pripijeni (*3-5 m tkanine*).

Vrećice s novcem i bodež nose se zataknuti za pas.

Vlasuljarski radovi* zahtjevno

Nosi se duža kosa s razdjeljkom po sredini ili bez njega. Kasnije se nose i šiške ili se kosa češlja unatrag. Muškarci mogu biti obrijani ili nose brade koje su često uvijene u 2-3 dijela.

Kitničari radovi * jednostavno

Kapuljača, koja je često išla uz ogrtač, u jednom komadu s polupelerinom, otraga je imala šiljak ili dugački rep. Kapuljače su bile karakteristično oglavlje za cijeli srednji vijek.

Obućarski radovi* zahtjevno

U 14. st. nose se cipele dugih špiceva, napravljene od meke kože ili tkanine, često bogato ukrašene.

Tkanine, kolorit i aplikacije

Lan i vuna raznih debljina upotrebljavaju se za svakodnevnu odjeću, a za svečanu se koristila svila, saten i baršun.

Nose se razni tonovi boja, koje se često kombiniraju.

14. stoljeće koristi i raznovrsne vrste svila, taft te brokat.

Česti uzorci na odjeći oba spola su veliki heraldički motivi, kockasti uzorci te uzorci ptica i životinja ili pak floralni motivi.

Nakit i detalji (izrada, kupovina, kiparski radovi) * zahtjevno

Nakit (ogrlice, prstenje, narukvice, broševi), torbice, nosači za bodeže i pojasevi optočeni su dragim i poludragim kamenjem. Muškarci nose debele lance oko vrata, a ringove za kosu nose oba spola.

ŽENSKA I MUŠKA OGLAVLJA

ŽENSKA ODJEĆA I OGLAVLJA

MUŠKA ODJEĆA, OBUĆA I OGLAVLJA

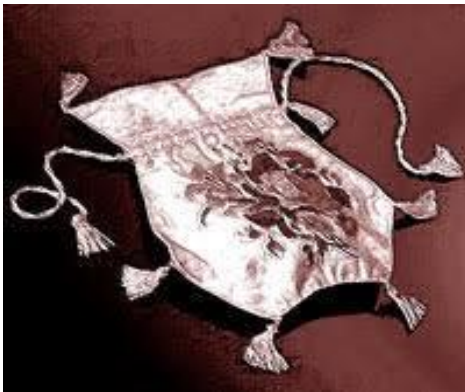

15. stoljeće

NAKIT I DETALJI

2.3. NOVI VIJEK

2.3.1. RENESANSA (pol. 15. i 16. stoljeće)

15. stoljeće donosi veliko bogatstvo formi i kolorita na kostimu, kao i raznovrsne i specifične oblike oglavlja. Kostimi su pod engleskim, španjolskim i talijanskim utjecajem, od kojih svaki ima različite karakteristike.

Sa 16. stoljećem ulazimo u dugu povijesnu fazu koja traje sve do početka 20. stoljeća, gdje se raznim konstrukcijama mijenjala prirodna silueta ljudskog tijela (osobito u ženskom kostimu). To se postizalo upotrebom korzeta te podsuknji i krinolina, koje su svojim raznovrsnim formama činile tipičnu siluetu svakog od narednih perioda.

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Nosi se haljina koja ima dugu suknju, uske rukave s manžetama, s usko pripijenim strukom koji je dobiven steznikom. (*Po 7-8 m tkanine.*)

Španjolski utjecaj ogleda se u pojavi podsuknje s obručem (krinoline).

Ona je činila da haljina pada bez nabora, u zvonolikoj formi. Tako su uz teške tkanine poput baršuna i brokata haljine djelovale strogo i čvrsto. (*8m tkanine.*)

Haljine su najčešće otvorene od struka nadalje i otkrivaju donju suknju, koja je najčešće od kontrastne tkanine. (*Znači da se radi izračun za dvije haljine.*)

U modi su i dugački plaševi koji su na grudima pričvršćeni ukrasnim lancem (*5 m tkanine*), te pelerine (*3 m tkanine*).

Nose se i specifični okovratnici – *krauze*, koji izgledaju poput harmonike i zahtjevni su za izradu.

Uz više ili dublje dekoltee nosi se uspravna krauza, koja je na leđima poduprta potpornjima od žice ili drveta.

Krajem stoljeća pojavljuje se "*stomacher*", kruti trokutasti element od tkanine, koji je pričvršćen na haljinu i svojom gornjom stranom formira dekolte, a naprijed vizualno produžava struk.

U isto vrijeme u modu dolazi francuska krinolina, u formi kotača.

Engleska krinolina je formirana tako da se suknja širi zvonoliko.

Vlasuljarsko-šminkerski radovi (perike) * vrlo zahtjevno

Razni oblici oglavlja pokrivaju kosu. Mlade djevojke nose raspuštenu kosu.

U drugoj polovici stoljeća kosa je začesljana otraga u obliku luka s udubljenjem na sredini.

U visokim krugovima počeo se brijati prednji dio vlasišta da se dobije dojam visokog čela, a obrve su se formirale u tanku crtu. Žene su često pudrale lica u svijetle, porculanske tonove.

Krajem stoljeća počinju se nositi perike i umetci od umjetne kose.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

Tipično je srololiko oglavlje, zatim u formi leptira izrađeno iz pozlaćene ili posrebrene mreže, kao i kape u obliku turbana.

Početak 16. stoljeća kapuljača postaje glavni oblik ženskog oglavlja. Ona je polukružna i straga dopire do koljena. Dvije su forme kapuljača: francuska, koja naprijed ima oblik potkove te engleska koja ima formu zabata.

Obučarski radovi* jednostavno

Cipele su se izrađivale od meke kože ili tkanine, kao što je samt i brokat.

Krajem stoljeća vrhovi cipela i čizama postaju kraći i širi, da bi se na kraju pretvorili u vrlo široke koje će se ukrašavati prorezima.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Pod talijanskim utjecajem nose se mnogo kraće tunike koje dopiru do bedara s nabranom suknjom i imaju kratke nabrane gornje rukave (*4m tkanine*).

Hlače su mogle biti u dvije boje, napravljene od fine vune za one bogatije, dok su siromašniji koristili grubo predeni pamuk.

Španjolski strogi katolicizam ogleda se kroz krute forme odjeće, za koju je Filip II zahtijevao isključivo crnu boju.

Prsluk se sve više popunjava podstavom od pamuka ili vune, a od druge polovice stoljeća nosi se tzv. "guščji trbuh", gdje je prsluk dodatno ispupčen na truhu.

U drugoj polovini stoljeća u modu dolaze kratke okrugle hlače, koje su postavljene često drugom bojom i imaju proreze kroz koje viri podstava (*3m tkanine*). Francuzi ispod takvih hlača stavljaju i donje uske hlače do koljena, kao i „codpiece”, vrstu suspenzora.

Vlasuljarski radovi (moguće perike) * jednostavno

Početak stoljeća muškarci nose dugu kosu, sa šiškama ili razdjeljkom po sredini.

Pod španjolskim utjecajem kosa je kraća i dopire do potiljka, a najčešće se nose šiške.

Pod francuskim utjecajem u modi je i valovita kosa koja prijanja uz glavu, a češlja se na jednu stranu.

Od sredine stoljeća nosi se šiljasta brada i uvijeni brkovi.

Engleska moda su bogate brade i brkovi.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

15. stoljeće nosi velik broj raznovrsnih oglavlja, a novost je forma turbana. Nose se mekane kape sa ili bez oboda, kao i razne forme šešira.

16. stoljeće donosi razne vrste bereta, plosnate kape malog oboda, koje naprijed ili sa strane imaju ukrase od perja.

Kitničarski/ kiparski radovi* vrlo zahtjevno

Pojasevi, nosači za mačeve ili bodeže, rukavice i kese za novac te ringovi za kosu bili su ukrašeni dragim kamenjem.

Obućarski radovi* jednostavno

Široke i plosnate cipele ukrašavane su prorezima ili nazublivanjem.

Tkanine i kolorit

U periodu 15. stoljeća tkanine su prekrivene uzorcima: krugovima, zvijezdama, cvijećem, pticama i ostalim malim motivima.

Odjeća je optočena dragim kamenjem te često ukrašena krznom.

16. stoljeće koristi vunu, pamuk i lan svih vrsta, zatim saten, baršun, taft, bogate izvezene svile, brokat, kao i tanke vrste lana, gaze ili svile za velove i oglavlja.

Koriste se mnoge nijanse boja, od mekih tonova do onih snažnog intenziteta.

16. stoljeće obilježava tamniji kolorit, pa se često koristi tamno crvena, tamno siva, smeđa i crna boja.

Najčešće upotrebljavane tkanine za odjeću imućnih slojeva bili su baršun, brokat, taft, saten, te obična ili moare-svila.

Često se koristi čipka, osobito za krajeve okovratnika, manžeta i krauza.

U uporabi su i sve vrste vune, lana i pamuka, osobito za niže slojeve.

Šeširi i kape izrađuju se od filca ili baršuna.

Ukrasi

U 15. st. se prakticalo vezenje i fini ručni rad, a najčešći motivi bili su prikazi biljaka i životinja. Geometrijski motivi dobivali su se i spajanjem različitih komadića materijala.

Nakit i detalji * vrlo zahtjevno

Žene nose zlatne ogrlice optočene velikim draguljima. Pojasevi su ukrašavani dragim kamenjem, a s njih su visile i krunice, te izvezene vrećice za novac. Nose se i lepeze od perja te rupčići ukrašeni čipkom zataknuti u rukav ili pojas.

Muškarci su nosili prstenje. Drago kamenje ukrašava pojaseve, nosače mača ili bodeža te rukavice.

U modi su debeli lanci ukrašeni dragim kamenjem.

ŽENSKA ODJEĆA

TALIJANSKA RENESANSA

ENGLESKA RENESANSA

ŠPANJOLSKA RENESANSA

CRKVENA I VOJNA ODORA

OGLAVLJA, FRIZURE I ŠMINKA

EUROPA XVITH CENTY

EUROPE XVIE SIECLE

EUROPA XVI^{TES} JAHR^T

U. rabinetta. lith.

Imp. Firman Didot. et. U^s. Paris

4/2

Renaissance Europe

hood-black velvet fall over white linen coif with stiffened front-fine gold crown-Flemish-early 16th C.

hood-fall of black silk or velvet-silk fold embroidered with gold and pearls-French-2nd half 16th C.

hood-black velvet fall and front-white lawn cap with pearl-sewn strings-gold frame with pearls-English-1540's

hood-pearls with case of fine linen or lawn-French-2nd half 16th C.

bongrace of embroidered silk-wired edge-French-late 16th C.

* hood-black velvet fall-white linen cap with strings-plumed gold ribbon next to hair-gold framework-English-1540's

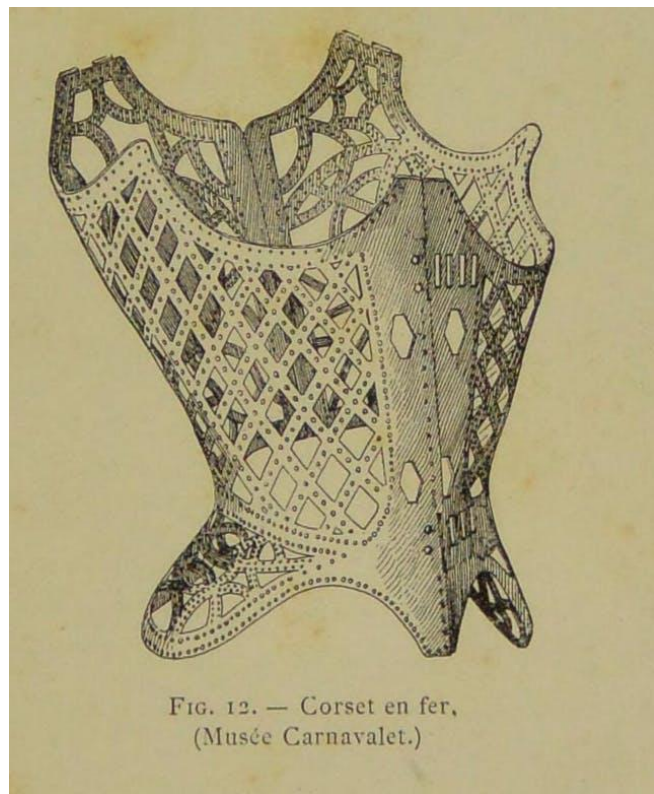
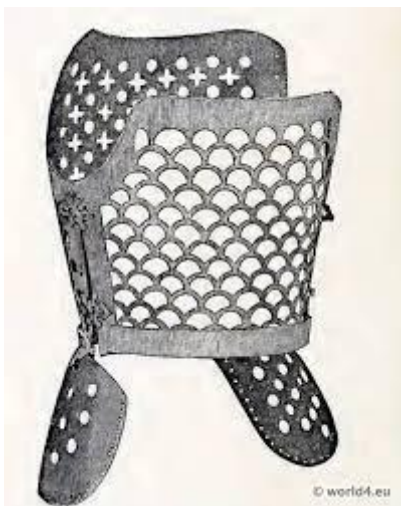
bongrace of, pleated gauze with wired edge-French-late 16th C.

bongrace of black velvet-pearl earrings-French-late 16th C.

RTW

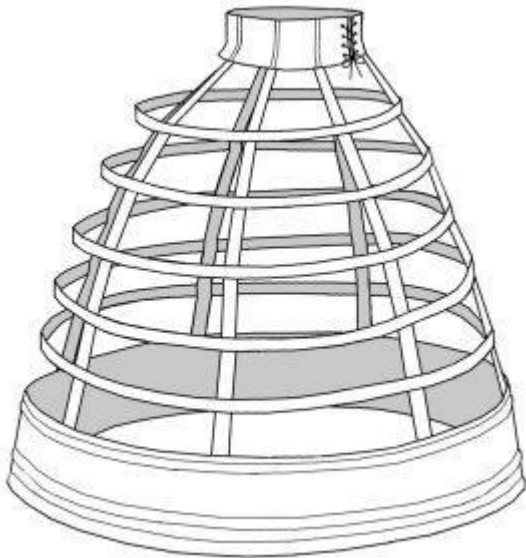
KORZETI I KRINOLINE

ENGLJSKA KRINOLINA

ŠPANJOLSKA KRINOLINA

"Queen Elizabeth I" by Marcus Geeraerts the Younger
Oil on Canvas, circa 1592
NPG 2561
Courtesy of the National Portrait Gallery, London

Wheel or Barrel Farthingale

Hip Platter or Farthingale of the Royal Effigy of Queen Elizabeth I
1603
Dean and Chapter of Westminster,
London

KOTAČ-KRINOLINA

NAKIT

MUŠKA OGLAVLJA

2.3.2. BAROK (17. stoljeće)

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Ženske haljine najčešće imaju duboki ovalni, četvrtasti i okrugli dekolte koji postupno postaje širi i dublji te otkriva ramena.

Visina struka također varira, od visoko povišenog koji dopire skoro ispod grudi, pa do vrlo spuštenog. Ovaj efekt je često pojačan upotrebom *stomachera*.

Suknja može biti zatvorena ili se otvarati nad donjom suknjom (*dvoslojni kostim nosi dvostruku metražu -12 m tkanine i više*). Ispod suknje može biti jedna ili više podsuknji, a često se stavlja i krinolina, koja je napravljena od nizova obruča koji dodatno pojačavaju dojam širine i volumena. Krinolina ima u presjeku ovalnu ili piramidalnu formu (*konstrukcija i 12 m tkanine*). Nose se razne vrste ovratnika, od krauza raznih širina, koje mogu stajati ravno poput tanjura ili biti uzdignute na vratu.

U drugoj polovici stoljeća suknja postupno postaje ravnija, s dugim šlepom. Rukavi su ravni i silueta je više izdužena.

Od ogrtača nose se pelerine, kaputi i jakne. (*3-4 m tkanine*)

Vlasuljarski radovi (*dodaci za kosu i perike*) * vrlo zahtjevno

Oblici frizura prate kostim – uz krauze i visoke ovratnike kosa se formira uvis, dok uz položene okovratnike ili duboki dekolte može padati na ramena.

Kasnije je kosa u kovrčama visi s obje strane lica. Sitni, odvojeni uvojci padaju na čelo, a iznad zatiljka nalazi se mali šinjon.

Krajem stoljeća kosa se formira preko žičanog okvira u visoku formu od kovrči. Ova frizura mogla je imati dodatke od lažne kose, koja je u čestoj uporabi kao i perike.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

Iz 16. stoljeća preneseni su francuska i engleska kapuljača.

Kasnije se nose i zaokružene kapuljače, koje su ponekad učvršćene žicom, pa iznad lica čine četvrtastu ili formu luka.

Udate žene nose visoke tvrde šešire poput muških, ispod kojih se stavlja lanena kapa, često ukrašena čipkom.

Obućarski radovi* vrlo zahtjevno

Ženske cipele u prvoj polovini stoljeća prate mušku modu, dok u drugoj imaju duge šiljaste ili četvrtaste krajeve i visoke potpetice.

(Te potpetice imaju specifičnu formu te ih je potrebno izrađivati),

Materijali za izradu cipela su, uz kožu, razne vrste svile, brokat, saten i baršun.

Ženske svilene i vunene čarape i podvezice nalikuju muškima

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Gornji dio prsluka se tijekom vremena postepeno skraćuje, a dijelovi suknje postaju duži. Polovinom stoljeća prsluk je kratak sa presavijenom kragom, a osobito moderan bio je sapeti izgled ramena i grudi (*4m tkanine*). Najčešće se kopča gumbima.

U drugoj polovici stoljeća preko prsluka visokog struka nosi se široka svilena ešarpa koja je služila kao nosač mača.

Tipični su bijeli polegnuti okovratnici, koji mogu dopirati do ramena.

Hlače imaju visoku liniju struka i nose se uz prsluk visokog struka. Bile su srednje širine na bokovima i klinasto se spuštale prema dolje (*2m tkanine*).

Čarape su izrađene od svile ili vune. Najčešće boje čarapa su bile bijela, crna, srebrna, siva, crvena, zelena, žuta, te boja mesa. Obično su bile ukrašene vezom.

Podvezice su vrlo dekorativne i u mnogo različitih boja, izrađene od svile.

Za van se nosi dugi polukružni plašt koji zna dopirati i do stopala (*4m tkanine*).

Nosači za mač izgledaju poput lente i jako su ukrašeni, a nose laki mač (*rapir*).

U ovom stoljeću pojavljuje se preteča kravata, koja ima oblik šala od muslina, jednostavno naprijed vezanog u čvor.

Vlasuljarski radovi* vrlo zahtjevno

Tipična frizura 17. stoljeća je duga kovrčava kosa s razdjeljkom.

Nošenje perika postaje običaj tek u drugoj polovini stoljeća. Nose se dugačke „allonge” perike koje padaju u uvojcima do ispod ramena. Najčešće se perika pudrala u sive i bijele tonove.

U modi je šišana bradica na sredini i uvijeni tanki brkovi.

Kitničarski radovi *jednostavno

Tipično barokno oglavlje je okrugli niski šešir širokog oboda, ukrašen trakama i perjem.

Obućarski radovi* vrlo zahtjevno

Obuća ima četvrtaste krajeve. Pete su nešto više i izrađene od pluta ili kože.

Dekoracija se sastojala od vezica i "ruža" (*kokardi*), koje su znale biti velike da prekrivaju vezivanje. "Jezik" cipele postupno raste. (*Posebni kalupi.*)

Tkanine, kolorit

U 17. stoljeću koriste se pretežno isti materijali kao i u prethodnom. Baršun i vuna izrađuju se u tonovima kao što su plava, tamnozeleno, bordo, smeđa i crna, a novost su sjajni sateni u bijeloj, bež, sivoj, roza, svijetlo zelenoj, lila i žutoj boji.

Nakit i detalji* jednostavno

Žene nose lance od zlata te ogrlice uz vrat od bisernih perli i poludragog kamenja te diskretno prstenje.

U modi su i viseće naušnice, najčešće biserne.

Žene i muškarci nose mufove izrađene od baršuna ili krzna, koji na ukrasnom konopu vise oko vrata.

U drugoj polovici stoljeća nose se satovi koji vise na lancu.

Rukavice nose oba spola.

U drugoj polovici stoljeća nose se štapovi za šetnju s ručkama od srebra ili slonove kosti. Žene nose duge štapove, ukrašene resama te suncobrane.

U modi je bilo ljepljenje umjetnih madeža od baršuna, za oba spola.

ŽENSKA ODJEĆA

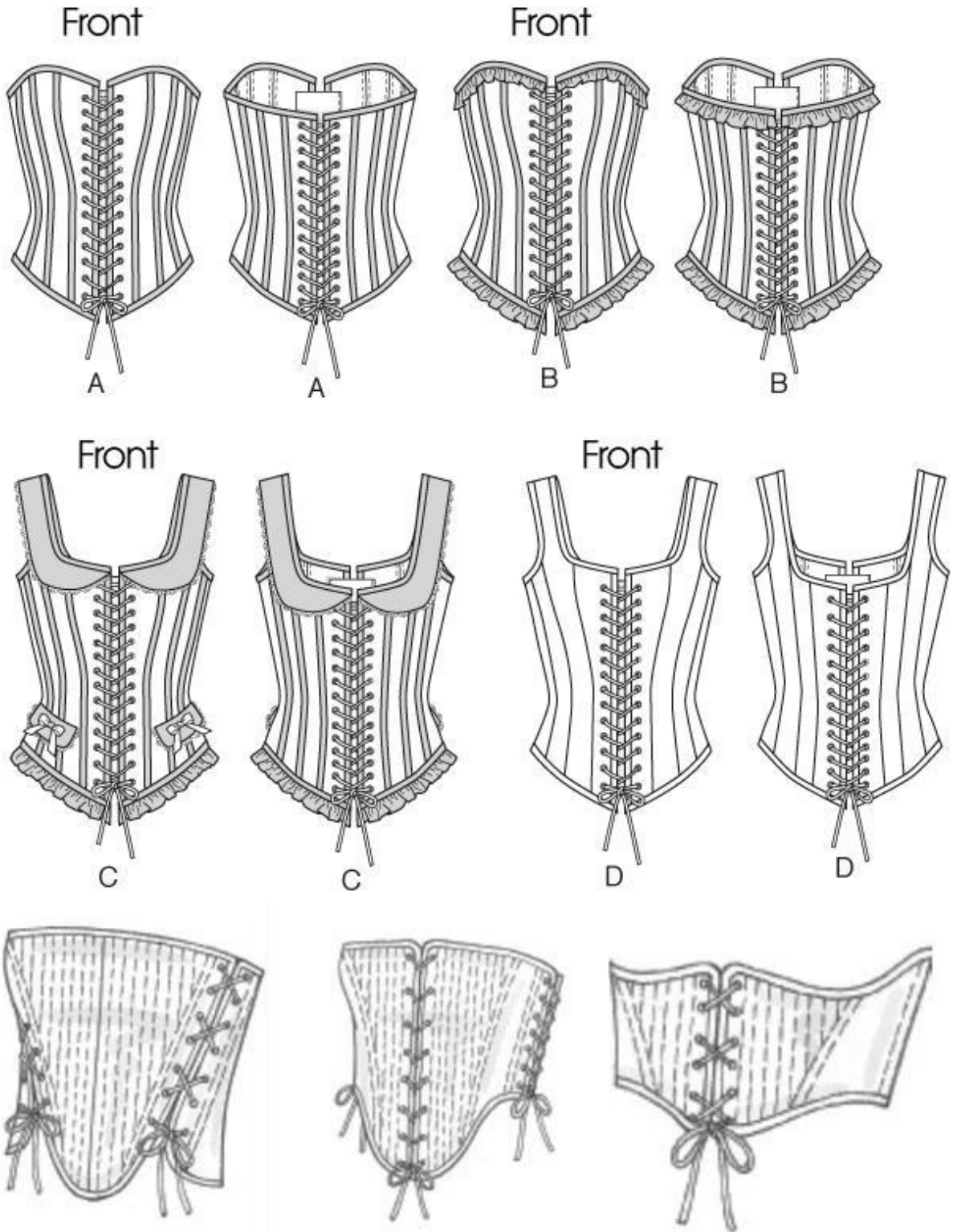

KRINOLINE

KORZETI

KRAUZA

NAKIT I DETALJI

MUŠKA ODJEĆA

ALLONGE PERIKA

OGLAVLJA, FRIZURE I PERIKE, BRADE I BRKOVI

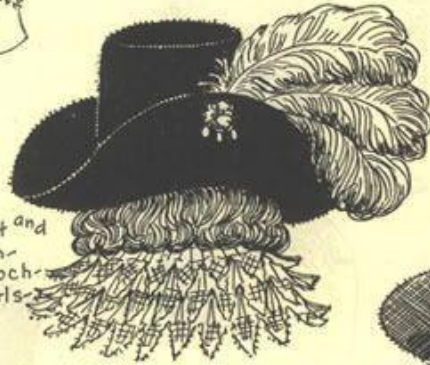

1600 to 1700

Cavalier-
beaver or
felt-jeweled
brooch-ostrich
plumes-
French-
1620

Cavalier-
beaver hat
cocked front and
back-ostrich-
jeweled brooch-
pendant pearls-
French-
1620's

Cavalier-
coiffure
à la
comète-
lovelocks-
English-
1620's

Cavalier-
beaver or felt
with rolled
crêpe band-
Dutch-
early
17th C.

Cavalier-
beaver with ostrich-
silk band-
coiffure
à la comète-
French-
1628

Cavalier-
cocked beaver-
ribbon band-
coiffure with
lovelock-
French-
1629

Cavalier-
cocked felt
or beaver-
Dutch-
1624

French-
1622

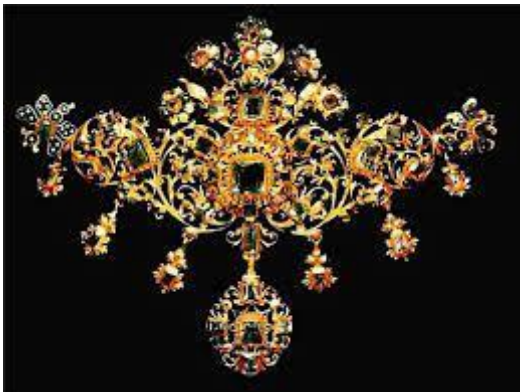

RTW

OBUČA

NAKIT

ŠMINKA

2.3.3. ROKOKO (18. stoljeće)

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Karakteristična silueta rokoko haljine je elipsoidna forma, proširenih bokova, koja je plosnata, gledajući iz profila.

Haljine imaju uske rukave do laktova koji završavaju čipkastim volanima – *riševima*. Suknje u većini slučajeva dosežu do poda, iako su neke suknje kraće i otkrivaju gležnjeve (*12m tkanine*). Ispod kostima nosi se elipsoidna *krinolina* koja je vrlo široka na bokovima, a plitka naprijed i otraga. (*Konstrukcija od opruga.*)

Steznik je dosta produženog struka i vezuje se naprijed preko usko pripijenog korzeta, koji je učvršćen *fišbajnama* ("opruge" od riblje kosti). I dalje se nosi dodatak od gumiranog platna (*stomacher*), koji čini prsni koš spljoštenim.

Najčešći ogrtač za van je pelerina s kapuljačom (*5-6m tkanine*).

Vlasuljarski radovi* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća kosa se češlja od uha, a ponekad ima 2-3 uvojka otraga te sa svake strane lica.

Narednu fazu karakterizira pojava vrlo ekscentričnih frizura koje su se dobivale raznim oblicima punjenja i umecima od lažne kose. U modi su bijele perike koje dosežu enormnu veličnu (*fontange*) i često su upotpunjene ukrasima, kao što su ptice, brodovi, perje, lutke i sl. Upotreba pudera i šminke dosta je naglašena.

Kitničarski radovi* jednostavno

Početak stoljeća nose se kapuljače, dovoljno visoke da prekrivaju "fontange" perike.

Kasnije je visoka frizura odredila i oblik šešira, pa su šeširi spljošteni i ukrašeni te se smještaju se na sam vrh frizure. Izrađeni su od slame, baršuna ili svile i imaju plosnatu formu.

Obućarski radovi * vrlo zahtjevno

Početak stoljeća cipele su četvrtaste, velikih jezika ukrašenih trakom, a pete su umjerene visine, no specifične forme (*kalupi*). Sredinom stoljeća naprijed su zaobljene, a kasnije su šiljatih krajeva.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća nosi se muški kaput. Prsluk dopire do sredine bedara, ima džepove i zakopčava se samo u struku (*1,5m tkanine*). Kaput i prsluk imaju veliki broj ukrasne dugmadi (*zajedno do 50 kom*). Hlače se spuštaju do ispod koljena (*1m tkanine*).

Oko vrata se nosi *jabot* (žabo) - ukrasni ovratnik od redova volana, često s čipkastim završetkom. On s vremenom biva zamijenjen kravatom (u početku ravni komad tkanine omotan oko vrata).

S vremenom kaput postaje kraći i više prijanja uz struk. Rukavi kaputa su dugački s vrlo velikim manžetama ispod kojih vire *riševi* (više slojeva bijelih volana).

Usko pripijene *knee*-hlače (do koljena) mogle su biti na koljenima prekrivene čarapama koje su bijele boje (*1m tkanine*).

Vlasuljarski radovi* vrlo zahtjevno

Kosa: običaj nošenja perika kod muškaraca traje kroz cijeli ovaj period, ali neki puštaju svoju kosu, kovrčaju i vežu straga.

Perike:

Tipično je vezanja perike otraga u rep pomoću crne ukrasne trake.

Ovakva perika ima ponekad s obje strane dva ili tri vodoravna uvojka.

Perike se izrađuju od smeđe, sive ili sijede kose.

Kitničarski radovi

Trorogi šešir nose građani i gospoda tijekom cijelog stoljeća, a on varira u obliku i veličini.

Obućarski radovi* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća nose se cipele u formi prethodne epohe. "Jezik" na cipeli raste, a pete su niže i široke (*posebni kalupi*). Na cipelama su ukrasne kopče ili mašne.

Tkanine, kolorit i ukrasi

U modu dolaze saten i taft, brokat zatim gaza, muslin, tanki lan i svila, koji su pretežno blijedih boja.

U ovoj epohi dominiraju nježne pastelne boje: modra, boje lavande, blijedoljubičasta, varijante roze, žuta i zelena svih tonova, crna i bijela, smeđa, siva. Muška odjeća koristi sličan kolorit kao i ženska, dok kasnije prelazi i na tamnije tonove.

Volani na rukavima - *riševi*, *žaboi* (niz bijelih volana oko vrata) i rupci izrađeni su od tankog lana, muslina ili čipke.

Za ukrašavanje se koristi i umjetno cvijeće napravljeno od tkanine te čipka u istom tonu kao haljina.

Nakit i detalji* jednostavno

Ženski nakit se sastoji od nježnih ogrlica, malih visećih naušnica, broševa i igli.

Štapovi za šetnju bili su dugi, sa zlatnim, srebrnim, jantarnim ili bjelokosnim glavama. U kasnijoj fazi oni dosežu visinu ramena, a nose ih muškarci kao i žene.

Muškarci nose prstenje, a satovi i lanci fine izrade skriveni su ispod dugog kaputa.

Muškarci nose burmutice, srebrne, zlatne ili drvene, ukrašene dragim kamenjem.

ŽENSKA ODJEĆA

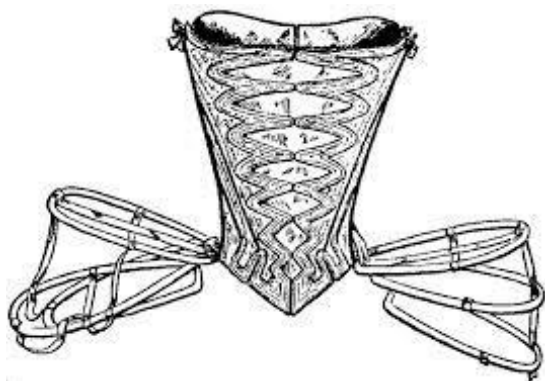
STOMACHERI

KONSTRUKCIJE ROKOKO PERIODA

FRIZURE I OGLAVLJA

ŽENSKA OBUĆA

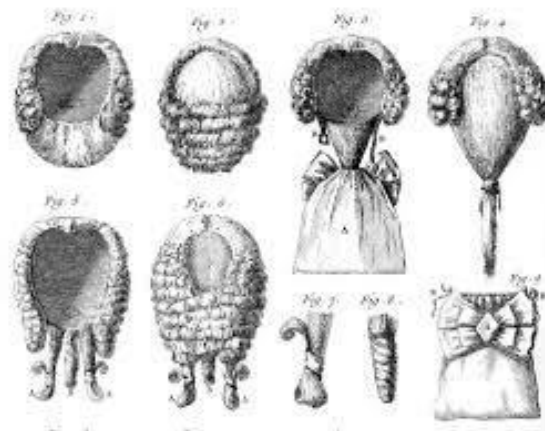
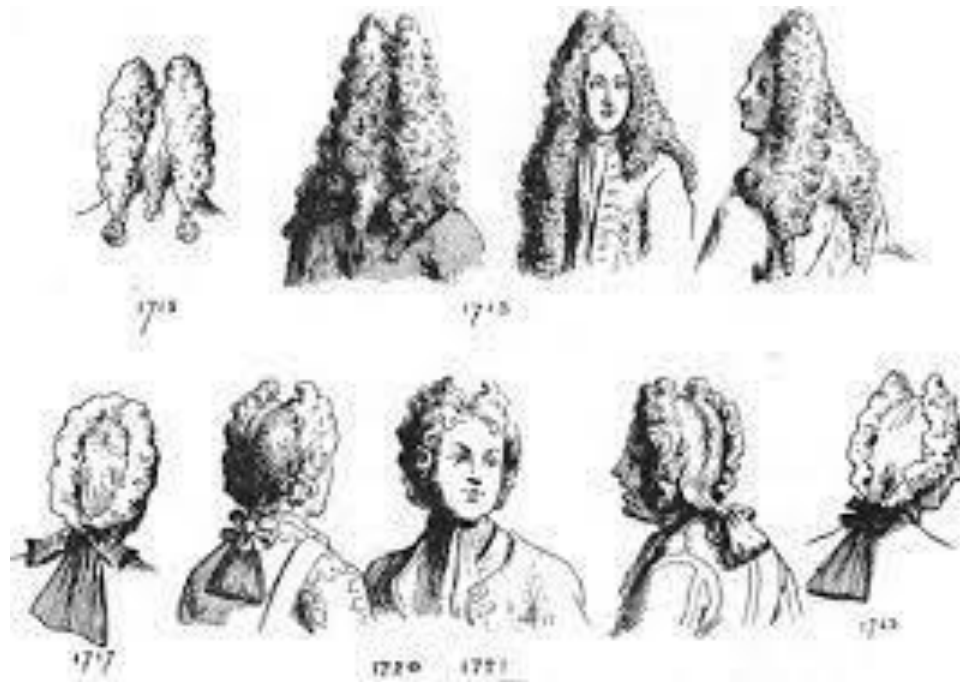

MUŠKA ODJEĆA

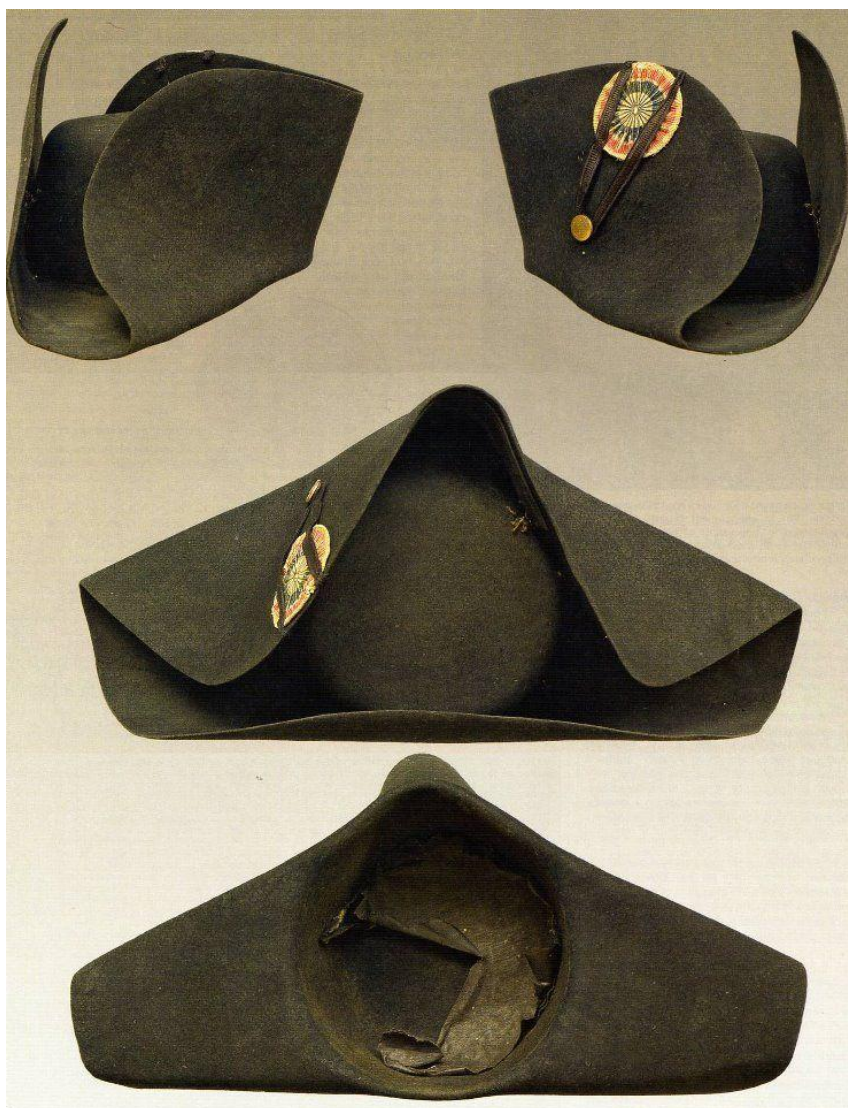

FRIZURE I PERIKE

PERIKE

ŠEŠIRI

CIPELE

ŠMINKA

FRIZURE I OGLAVLJA – SUVREMENE IZVEDBE

NAKIT

2.3.4. ODJEVNI STILOVI 19. STOLJEĆA

Modu 19. stoljeća možemo pratiti kroz čak pet stilova:

1. *ampir (empire)*- kraj 18st-1825
2. *romantizam* 1825-1845
3. *bidermajer* 1845-1865
4. *turnir* 1865-1889
5. *la belle époque* 1865-1899

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi

Empire* jednostavno

Odbacuju se krinoline, košarice i korzeti pa se haljine vraćaju prirodnim oblicima. Kostim je u mnogim elementima inspiriran odjećom kakvu su nosile žene antičke Grčke, u modi je prirodna silueta te duge tunike od laganih tkanina. Osnovna karakteristika je vrlo visok struk koji se penje ispod samih grudi. Suknje su većinom duge i široke, s malim šlepom (*cca 5m tkanine*). Dekoltei su okrugli, četvrtasti ili ovalni.

Uz haljine kratkih „puf“ rukava najčešće se nose duge rukavice.

Pred kraj stoljeća ženska odjeća se počinje izrađivati od punijih materijala, a struk se spušta na svoje prirodno mjesto.

Romantizam* vrlo zahtjevno

Ponovno se nosi steznik koji ženi daje neprirodno tanak struk.

Suknja se počinje sve više širiti, a dužina je do cipela. Oko vratnih izreza i po haljini stavljaju se volani, cvijeće i čipka.

Romantičnu notu daju i pojasevi od svile te marame od muslina.

Haljine su dekoltirane tako da su ramena izložena, a ispod linije ramena počinju ogromni puff rukavi koji od laktova postaju uski. Linija struka je na prirodnoj visini, a pojasevi su širi.

Okrugla suknja je vrlo široka, a ispod nje je uškrobljena podsuknja s volanima (8 m tkanine). Nose se i široke stole, te dugački šalovi od svile i kašmira.

Bidermajer* vrlo zahtjevno

Ženska moda postaje jednostavnija u ukrasima, međutim voluminozna u formi. Balske haljine su često bogato ukrašene čipkom. Struk je uzak, a u ovom periodu opet se pojavljuje *krinolina* okrugle forme, s obručima od riblje kosti ili metala.

Haljine imaju dvije ili tri suknje i mnoštvo volana (10 i više m tkanine) ispod kojih se nosi krinolina. Gornja suknja je kraća i vertikalno ukrašena. Nose se i duge zvonolike pelerine (5m tkanine).

Turnir* vrlo zahtjevno

Krinolina je zamijenjena *turnirom*, konstrukcijom koja ima oblik sličan repu ljuskara i stavlja se na stražnji dio suknje.

Ženska figura je potpuno promijenjena i dobiva spljošten prednji i ispuččen stražnji dio. Gornja suknja je naprijed otvorena i nagužvana straga, a donja suknja dopire naprijed do poda dok straga ide u šlep (10m tkanine).

Večernje haljine većinom bile bez rukava.

La belle epoque* vrlo zahtjevno

Oko 1880. u modu ulazi uska suknja koja se širi u donjem dijelu uz pomoć podsuknje (3-4m tkanine). Krajem stoljeća suknja dobiva zvonolik oblik, a košulje imaju visoku kragnu pripijenu uz vrat. Nose se široki ogrtači - pelerine i ogromni šeširi ukrašeni cvijećem i perjem.

Rukavi se šire u ramenima, a dolje su uski.

Sport, naročito biciklizam utječe na emancipaciju ženske odjeće. Žene počinju nositi hlače i muške slamnate šešire, ponekad i kravate.

Vlasuljarski radovi* vrlo zahtjevno

U prvim godinama 19. stoljeća u modi je bio šinjon postavljen na zatiljku ili na vrhu glave, po uzoru na grčke frizure.

Polovinom stoljeća u modi je frizura s visoko postavljenim šinjonom te uvojcima sa svake strane glave i na čelu, koja podsjeća na barokne forme.

U posljednjoj dekadi kosa je začesljana prema gore u punđu na vrhu glave.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

U prvim godinama nose se *bonetti*, šeširi samo s prednjim dijelom oboda, koji skrivaju profil lica s dekoracijama od cvijeća, perja i ukrasnih traka.

U periodu romantizma nose se i šeširi vrlo širokog oboda, ukrašeni perjem, širokim trakama i cvijećem.

Obućarski radovi * jednostavno

Do polovine stoljeća u modi su ravne, "plesne" cipele izrađene od mekane tkanine ili satena u crnoj, bijeloj ili blijedim bojama.

Nose se i čizmice koje se kopčaju naprijed pomoću sitnih gumbi.

U drugoj polovini stoljeća dodaju se niske potpetice.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi

Ampir (*empire*)* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća muškarci nose krojeni kaput izrezane prednjice - frak, ili kaputić zakrivljenih krajeva od struka. Okovratnik je otraga visok. „Repovi” kaputa su četvrtasti i završavaju sa stražnje strane koljena (*4m tkanine*). Prsluk se nosi zakopčan i završava malo iznad struka, a izrađen je od svjetlije svile.

Košulje imaju visoku ukruženu bijelu kragu čiji špicevi uokviruju bradu. Košulja je oko vrata čvrsto podvezana vezanom bijelom kravatom.

Početak stoljeća nosi se i *spenser*, kratki kaputić do struka.

Romantizam* vrlo zahtjevno

Romantična elegancija nastupa pojavom uskog struka, klinastih hlača, kaputa sa širokom „suknjom” (*4m tkanine*) i visokim šeširom (*cilidar*). U modi su zelena, oker i tamno smeđa boja. Nose se čizme sa žutim prevrnutim manžetama. Umjesto ogromnih mašni oko vrata se nose uske kravate.

Kaput *redengot* (*5-6m tkanine*) zimi dobiva rubove i kragu od astrahana, a često ima i po nekoliko kragi. Početkom stoljeća počinje se nositi cilindar od filca sive, crne ili oker boje.

Bidermajer* vrlo zahtjevno

Odiijelo prati oblik tijela, ali su struk i bokovi naglašeni. Prsluci se izrađuju od svile ili satena. Redengoti su u početku dugi do gležnja, a kasnije dopiru do iznad koljena (*4-6m tkanine*). Frak ima dvoredno kopčanje i rubove u obliku lastavičjih krila. Hlače su duge. Četrdesetih godina večernje odijelo postaje obavezno crne boje. Nose se različite kravate danju, a bijele za večernje izlaske.

Turnir* vrlo zahtjevno

Muška odjeća je manje ekstravagantna i tamnijih tonova. Crna boja postaje pravilo za večernja odijela. Dvije nove forme su *žaket* i *sako*. *Žaket* je prije nego što je dobio konačni oblik imao kratke i zaokružene krajeve (*3,5m tkanine*). *Sako* ima male revere i stisnut je u struku s dva gumba. (*2,5 m tkanine*). Prsluci imaju male kragne i raznih su boja.

Uz cilindar se pojavljuje i *halb cilindar* (polucilindar loptastog oblika).

La belle epoque* zahtjevno

Krajem stoljeća muška odjeća sastoji se od tri osnovna elementa – hlača, prsluka i kaputa. Nose se frak, redengot, žaket, smoking i sako. Cilindar je zamijenjen prvo polucilindrom, a zatim mekim šešikom. Redengot nestaje. Krajem stoljeća muška odjeća se sastojala od žaketa, prugastih hlača i polucilindra, ili *salonrocka* s hlačama iste boje uz koji se nosi cilindar. Uz svijetlo ljetno odijelo nosi se slamnati šešir *girardi*, a poseban kroj imala su lovačka i sportska odijela.

Vlasuljarski radovi* jednostavno

"Klasična" moda u muškoj frizuri trajala je prvih dvadeset godina 19. st. Kosa je otraga kratko ošišana i češljana prema naprijed u kovrčama. Ponekad je imala razdjeljak sa strane.

Kasnije ulazi u modu puštanje kose sa strane i naprijed.

Krajem stoljeća muška kosa se šiša uz glavu.

U prvim godinama 19. st. u modi su zalisci, duži ili kraći, ali obično ravni. Polovinom stoljeća su duži, a kasnije su veliki i debeli i često padaju s obje strane brade.

Kasnije oni mogu biti povezani s bradom ili zaliscima. Vrlo veliki brkovi karakteristični su za mušku modu u posljednjih 20 godina stoljeća.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

Cilindar je najčešće muško oglavlje 19. stoljeća. Izrađen je od dabrovine, filca ili pliša prvo u svijetlo smeđoj i crnoj, a kasnije i u sivoj boji.

Sredinom stoljeća u modu dolazi polucilindar, čija visina glave varira, a ima tvrdi mali obod sa strane okrenut prema gore.

U drugoj polovini stoljeća nosi se i slamnati šesir tvrdog ravnog oboda, ukrašen trakom (*girardi*).

Obućarski radovi* zahtjevno

Na početku 19 stoljeća muške cipele su ravne, s tankim džonom i ponekad tankom potpeticom. Cipele saprednjim vezanjem pojavljuju se nakon toga.

Početak stoljeća često se nose jahaće čizme, a izrađene su od crne kože sa širokom smeđom trakom na vrhu sare koja dopire do koljena. Kasnije izlaze iz svakodnevne mode, a kao dio jahaće odjeće traju sve do danas. Nose se i crne čizme do lista.

Počinju se nositi i čizmice koje ponekad imaju gornji dio od tkanine, a polovinom stoljeća dobivaju elastične klinaste umetke sa strane (*zug-schuhe*). Takve se nose još i u narednom stoljeću.

Tkanine, kolorit

Muški kaputi, hlače, jakne i dio ženskih haljina izrađuju se od finog vunenog štofa. Svila se koristi za ženske haljine te muške prsluke.

Popularno je prugasto i točkasto tkanje.

Sredinom stoljeća u modi su prugasti, kockasti i karirani uzorci.

S nestajanjem krinoline i modom turnira 1870-tih i 1880-tih koriste se teže tkanine, kao saten i baršun.

Krzneno se upotrebljava za izradu kragne te kepova i stola.

Većina ženskih haljina je svijetlih boja ili bijela. 20-tih i 30-tih godina 20. stoljeća nose se dublji tonovi, osobito boja trešnje, ljubičasta, plava, žuta i grimizna.

Za haljine izrađene od debljih materijala koriste se tamno plava, tamno zelena, crna, te tonovi smeđe i sive.

Pastelne boje i bijelu najčešće koriste mlade djevojke.

U muškoj modi početkom stoljeća prevladavaju tamno zelena, plava, te razni tonovi sive, sivo zelene i smeđe. Nosi se i crna, ali su češće svjetlije boje. Prsluci su obično svjetliji od kaputa i mogu biti prugasti, točkasti ili karirani.

Muškarci i dalje nose svijetle hlače i prsluke pastelnih tonova, a polovinom stoljeća kaputi više nisu u bojama, već su tamnih tonova - crni, sivi, tamno plavi i smeđi.

Nakit i ukrasi* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća žene nose male suncobrane te vezene ili satenske torbice. Rukavice su kratke ili $\frac{3}{4}$ dužine, a izrađene su od satena ili kože.

Bogatije žene nose igle i češljeve za kosu s dragim kamenjem, dijademe, duge viseće naušnice i prstenje.

Lepeze su malene i mogu biti od svile, papira ili perja.

Muški nakit je značajno smanjen u 19. stoljeću. Nosi se prsten, zlatni sat u prsluku, te zlatna dugmad za košulju.

U drugoj polovici stoljeća satovi su na lančiću, a nose se i igle za kravate ukrašene dragim kamenjem.

Omiljeni muški detalji bili su monokli, te štapovi sa srebrnom ili bjelokosnom glavom. Muške rukavice su blijedih boja, a bijele za navečer. Krajem stoljeća počinju se nositi kišobrani.

ŽENSKA ODJEĆA

AMPIR

ROMANTIZAM

KRINOLINE I KORZETI ROMANTIZMA

BIDERMAJER

OBUĆA AMPIR I BIDERMAJER

NAKIT PRVE POLOVINE 19. STOLJEĆA

ŽENSKA ODJEĆA 19. STOLJEĆA

KORZET I KRINOLINA BIDERMAJERA

FRIZURE BIDERMAJER

TURNIR

KORZET I KONSTRUKCIJA TURNIRA

FRIZURE

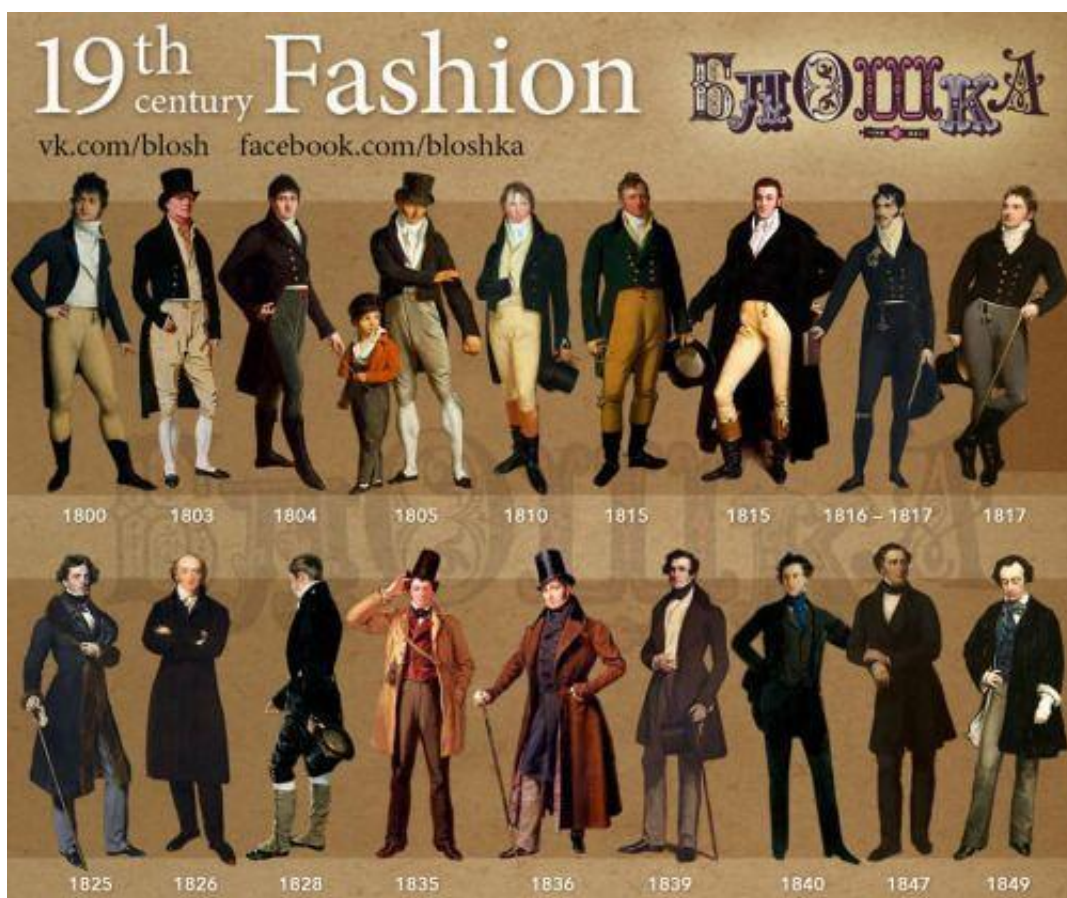
NAKIT DRUGE POLOVINE 19 STOLJEĆA

OBUĆA DRUGE POLOVINE 19 STOLJEĆA

MUŠKA ODJEĆA 19 STOLJEĆA

AMPIR

ROMANTIZAM

1-REDENGOT

FRAK

BIDERMAJER

TURNIR

ŽAKET

SALONROCK

ŽAKETI

FINE DE SIECLE

SALONROCK

Double Breasted Frock Coat
(Prince Albert) 1860-1890

© Dennis Nardine Design

FRAK

1849

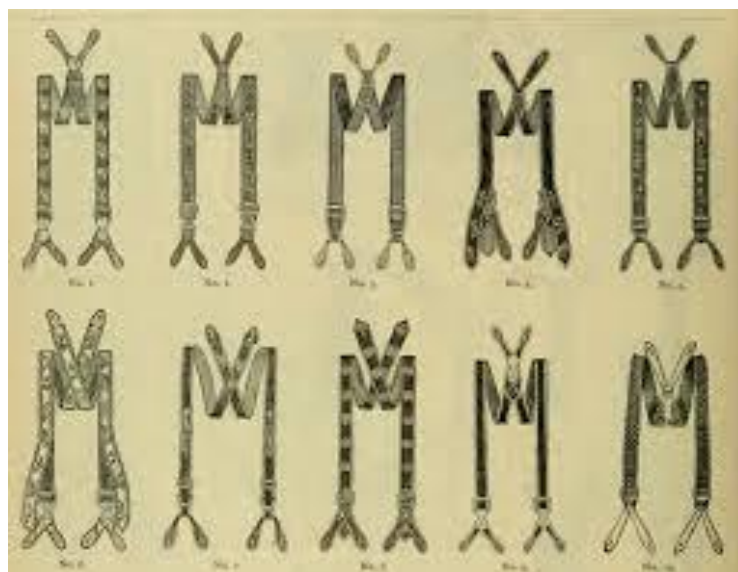
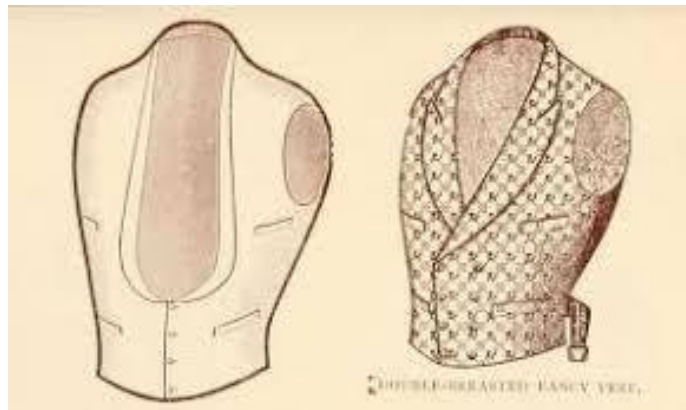
1852

1887

1880

OBUĆA

AMPIR

ROMANTIZAM

DRUGA POLOVINA 19. STOLJEĆA

FRIZURE 19. 2TOLJEĆA

CILINDAR

2.3.5. ODJEĆA POČETKA 20. STOLJEĆA (1900.-1920.)

ŽENSKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Karakteristična je S-silueta ispupčenog poprsja te naglašenih oblina grudi i bokova. Ona se dobivala prije svega oblikom korzeta koji je prirodnu formu tijela mijenjao u niz umjetno dobivenih krivulja.

Bluze i suknje su rađene kao odvojeni odjevni predmeti.

Suknje su usko prijanjale uz novi oblik steznika širokih bokova, te su se odatle širile do poda, a često su straga imale i šlep (*4m tkanine*).

Na haljinama i bluzama česti su čipkasti umetci koji su prekrivali dekolte i završavali visokim ovratnikom koji je dopirao do obraza.

Uz jutarnju odjeću žene počinju nositi i košulje slične muškim, s visokim podvrnutim ovratnikom i kravatom.

Haljine i suknje za razne sportske aktivnosti bile su dužine iznad gležnjeva i imale su duboke nabore, a počele su se nositi i hlače.

Večernje haljine imaju duboke i široke dekoltee koji često otkrivaju ramena. Dopiru do poda i najčešće imaju šlep (*8-10m tkanine*).

Prva dekada stoljeća završava odustajanjem od korzeta čija je neprirodna forma smatrana opasnom po zdravlje.

Nakon 1908. Javljanju se i haljine ravnijih linija i viših strukova. Ravna suknja dopire do poda ili ima ravni šlep, kasnije dopire do gležnjeva (*2-3m tkanine*).

Kasnije u modu dolaze dugi kaputi u obliku kimona širokih ovratnika.

Vidljiv je utjecaj antike i orijenta.

Zimi se nose krzneni mufovi, početkom stoljeća manji a kasnije sve veći, a u modi su i bogate krznene stole.

Vlasuljarski radovi* vrlo zahtjevno

Oko 1900. nosi se široka "*pompadour*" frizura, kosa je valovito počesljana od čela, a otraga je nisko podignuta prema gore. Šinjon može stajati na vrhu glave ili nisko prema vratu. Česljevi su služili za učvršćivanje bočnih strana frizure, a oko glave se nosila ukrasna traka.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

Ženski šeširi jako variraju u dizajnu i u načinu na koji se nose.

Početak stoljeća oni su postavljeni visoko na glavi, a nose se i *bonetti* ukrašeni cvijećem koji kao i kufije uskoro postaju oglavlja isključivo starijih žena.

Šeširi s obodom mogu stajati ravno, nagnuti prema naprijed ili prema natrag, mogu biti veliki ili maleni i ukrašeni trakama, cvijećem ili perjem.

Nosila se i ženska verzija *girardija*, kao i kape od tvida za sportske aktivnosti i šetnju.

Obućarski radovi* vrlo zahtjevno

Ženska dnevna obuća ovog perioda bila je pretežno crne ili smeđe boje. Nosile su se čizmice na žniranje ili pak kopčanje gumbima sa strane. Potpetice su bile u formi koja podsjeća na one iz rokoko perioda.

Večernje cipele izrađene su najčešće od satena u boji koja odgovara haljini ili od kože u boji bronce ukrašenoj perlama. Naprijed idu u špic.

I kod žena su za dnevne izlaske u modi gamaše slične muškima.

Ženske čarape su izrađene od pamuka ili svile i najčešće su gusto tkane i crne boje. Za večernje izlaske nose se svilene čarape koje bojom odgovaraju haljini.

MUŠKA ODJEĆA

Krojački radovi* vrlo zahtjevno

Frak još uvijek nose muškarci nekih profesija, kao npr. liječnici, advokati i poslovni ljudi (*4m tkanine*).

Žaket u početku još uvijek ima visoke revere i 3 gumba koji se visoko kopčaju. Kasnije se žaket kopča jednim gumbom u visini struka (*4 m tkanine*).

Nose se i razni modeli sakoa i jakni od tvida ili kariranih za sportske aktivnosti (*3m tkanine*).

Muška večernja odjeća ne mijenja se u odnosu na raniji period. Početkom stoljeća pojavljuje se smoking, koji je do danas u modi.

Nose se ukrućeni ovratnici i manžete koji su odvojeni od košulja i napravljeni od uškrobljenog lana. Uz frakove i smokinge nose se frak-košulje specifičnog okovratnika.

Nose se najrazličitije kravate i mašne.

Vlasuljarski radovi* jednostavno

U prvih 5 godina stoljeća muškarci nose stazu po sredini, s kosom začesljanom unazad, ili počesljanom valovito s obje strane. Nakon toga nosi se i razdjeljak sa strane.

Zatim počinje moda češljanja kose unazad bez razdjeljka, a većina muškaraca kratko šiša kosu straga i sa strane.

Brade nose stariji muškarci, a brkovi su tanji i zašiljeni prema gore.

Kitničarski radovi* vrlo zahtjevno

Početak stoljeća muškarci za putovanja nose mekani filcni šešir ili platnenu kapu sa „šiltom“. U toplije vrijeme nosi se široki *panama šešir*.

U modi je i polucilindar, a nosi se i uz žakete i frakove koji prestaju biti dnevna odjeća.

Za odlaske u operu obavezno se nosi cilindar, koji ima sjajnu površinu. Nose se i šeširi izrađeni od filca.

Obućarski radovi (*moгуća kupovina*)

Muška obuća prati oblik noge, naprijed je umjereno zaobljene forme. Nose se i kratke čizmice koje samo prekrivaju gležanj.

Cipele mogu biti kožne, platnene ili kombinirane, a za večernje izlaske nose se isključivo crne ulaštene cipele s elastičnim umecima sa strane.

U modi su i gamaše, napravljene od kože ili platna smeđe, sive ili bež boje koje prekrivaju cipele ili čizme.

Visoke čizme nose se za lov ili jahanje.

Tkanine i kolorit

Koriste se sve vrste vunениh tkanina. Karirani i kockasti tvid upotrebljava se za muška i ženska putna odijela.

Omiljeni materijali bili su saten, baršun, taft, brokat i sjajna svila. Čvrsta sirova i *šantung* svila koristi se za ženske kapute i suknje, kao i za muška "tropska" odijela.

Čipka, ručno ili strojno izrađena, u velikoj je uporabi za haljine, bluže, te umetke i krajeve na košuljama, kragnama i rukavima.

Boje muških odijela i kaputa, kao i većine ženskih kaputa i suknji za dnevne izlaske bile su neutralnih i pastelnih boja, često s prugastim ili kockastim uzorkom.

Haljine prve dekade stoljeća bile su svijetlih tonova roze, žute, plave ili zelene te bijele i bež.

U idućih pet godina, pod utjecajem orijenta, koriste se i intenzivnije boje.

U prvim godinama stoljeća u velikoj su uporabi sve vrste veza, čipke i ručnog rada.

Nakit i detalji* vrlo zahtjevno

Muškarci nose male igle za kravate ukrašene dragim kamenjem te dugmad za manžete. Nose se i satovi na lancu, a potom i ručni.

Za večernje izlaske nose se i ogrlice uz vrat od biserja ili dragog kamenja.

Češljevi i kopče za kosu najčešće su izrađeni od sedefa.

Naušnice su malene, često u obliku suze, a prstenje također nije krupno, ali je delikatno izrađeno.

Rukavice su gotovo obavezno nošene za izlaske, dok ih muškarci često nose u rukama. Uz večernje haljine žene nose duge rukavice, a muškarci kratke bijele rukavice koje ne skidaju pri plesu.

Tabakera postaje čest muški detalj.

U prvoj dekadi stoljeća navečer se nose faldane lepeze.

Kišobrani su presvučeni svilom, najčešće u crnoj, tamnosivoj i plavoj boji za žene i crnoj za muškarce, a imaju duge tanke drške. Suncobrani su izrađeni iz svile i imaju mnoštvo ukrasa, kao npr. umetke od čipke, volane i rese. Štapovi su im od bambusa a drške od slonovače ili srebra.

ŽENSKA ODJEĆA 1900-1915

1907

1909

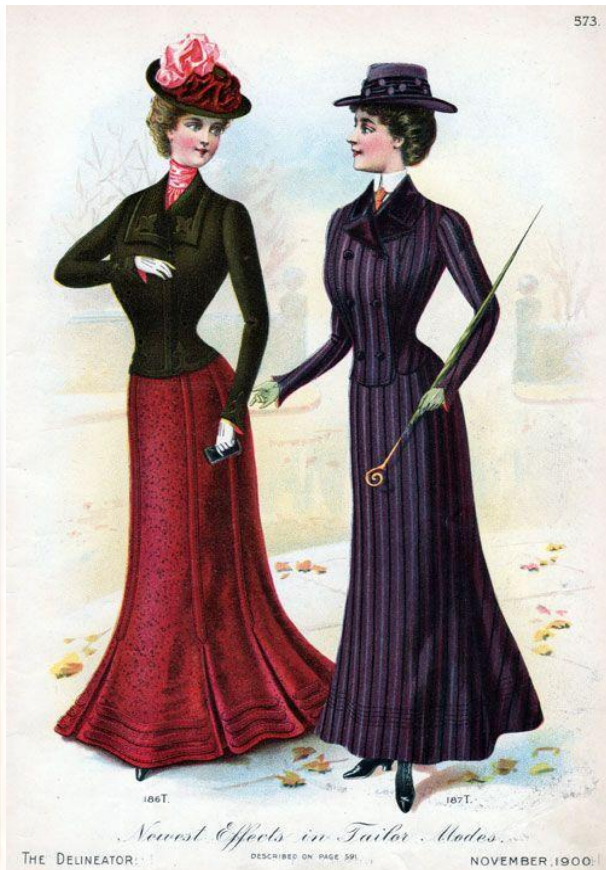
1911

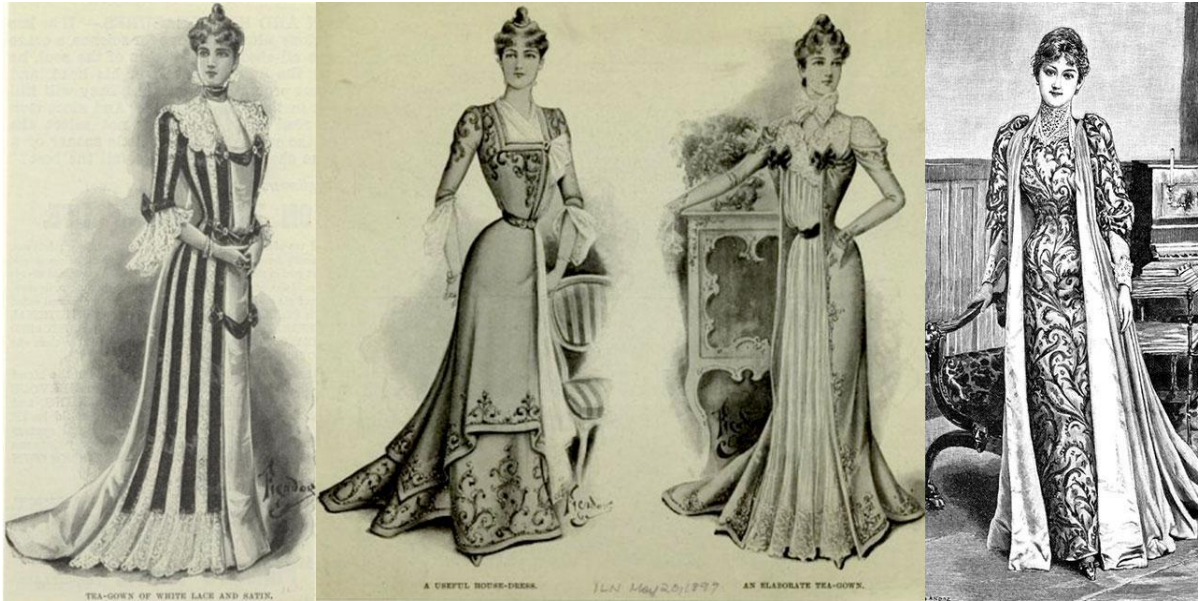

1913

S – SILUETA PRIJELAZ STOLJEĆA

KORZET S-SILHOUETTE

PODSUKNJA

5702.—Ladies' Knee-length Plain Slip or Undersuit, with full back and lapels, buttoned down, fastening to the neck, in every way of length, and with or without the slip. The skirt consists of 2 1/2 yards of the lower edge of the material used. For skirt not extending to the feet, 3 yards 10 inches wide, or 2 1/2 yards 36 inches wide, or 2 1/2 yards 44 inches wide. Or for the skirt to the ankles, 3 1/2 yards 36 inches wide, or 3 yards 44 inches wide, or 2 1/2 yards 44 inches wide. For skirt to the feet, 4 1/2 yards 36 inches wide, or 3 1/2 yards 44 inches wide. From 50 cents to \$1.

ŽENSKA ODJEĆA 1910-1920

1900's

Women's and Men's Swimsuits & Bathing Suits

BLOSHKA

vk.com/blosh facebook.com/bloshka bloshka.info

7085-7102

7103

6555-6907

FRIZURE 1910.-tih

ŽENSKI ŠEŠIRI

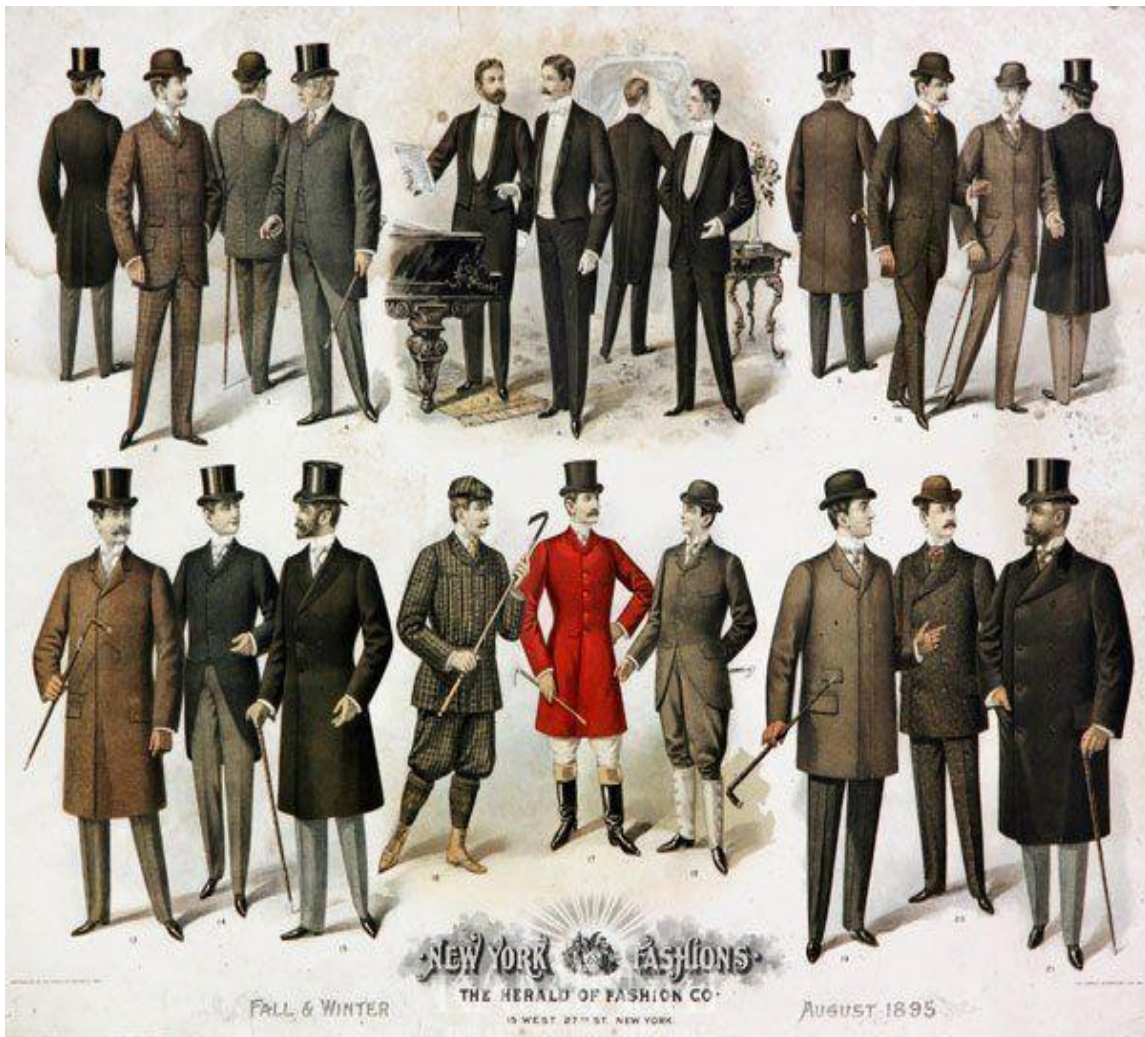

DETALJI I NAKIT

MUŠKA ODJEĆA 1900-1920

1910's

Men's fashion

vk.com/blosh bloshka.info
facebook.com/bloshka

BLOSHKA

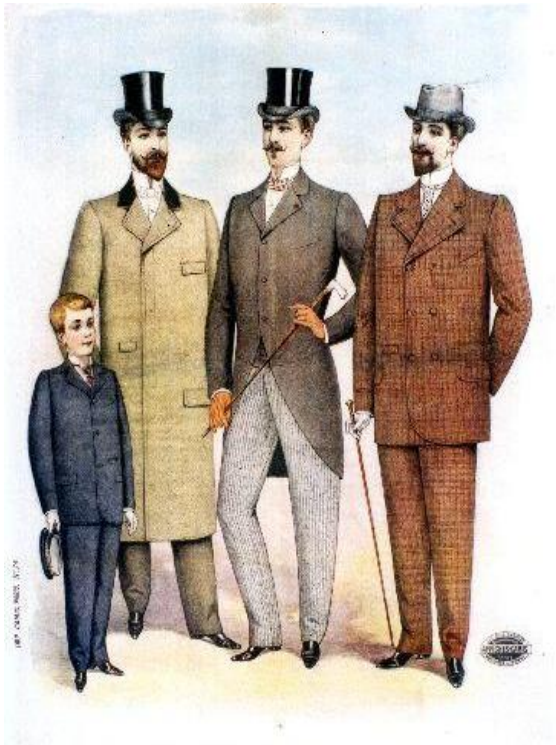
1910's

Men's Underwear

vk.com/blosh facebook.com/bloshka bloshka.info

BLOSHKA

American Fashions
Published by J. J. MITCHELL CO. N. Y. 1874

SPORTSKA ODIJELA

LJETNA ODIJELA

SALONROCK

ŽAKET

SMOKING

FRAK

HALBCILINDAR

CILINDAR

GIRARDI ŠEŠIR

MUŠKA OBUĆA

MUŠKI DETALJI

1920 – UKRASI, NAKIT I ŠMINKA

3. LITERATURA

- Boucher, Francois (1987). *A History of Costume in the West*. London: Thames and Hudson.
- Braun & Schneider (1975). *Historic Costume and Pictures*. New York: Dover Publications.
- Ferland, M., Shenton, E. (2006). *Historic Costumes and How to Make Them*. Dover Fashion and Costumes.
- Kyoto Costume Institute (2000). *Fashion*, Taschen.
- Peacock, John (2000). *Fashion Accessories*. London: Thames and Hudson.
- Racinet, Albert (1989). *The Historical Encyclopedia of Costume*. London: Studio Editions.
- Seeling, Charlotte (1999). *Fashion: The Century of the Designer, 1900-1999*. Konemann.
- Smith, Ray (1974). *Book of Make-Up, Masks and Wigs*. Rodale Press.
- Speltz, Alexander (1988). *The History of Ornament*. London: Studio Editions.
- Thiel, Erika (1980). *Geschichte des Kostums*. Berlin: Henschelverlag Kunst und Gesellschaft.
- Tilke, Max (1967). *Le costume. Coupes et formes*. Paris: Editions Albert Morance.

Napomena:

Slikovni materijal u nastavnom tekstu korišten je samo u svrhu postizanja nastavnih ciljeva te se ne smije koristiti u druge svrhe.